

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

**23 верасня —
выбары дэпутатаў
у Палату
прадстаўнікоў
Нацыянальнага сходу
Рэспублікі Беларусь**

ТВОЙ ГОЛАС Ў КАНТЭКСЦЕ ВЫБАРУ

С. 2

Фота Юрыя ІВАНОВА

Нацыянальны мастацкі музей
Рэспублікі Беларусь

ВЯРТАННЕ ІМЁНАЎ

С. 3, 6, 15

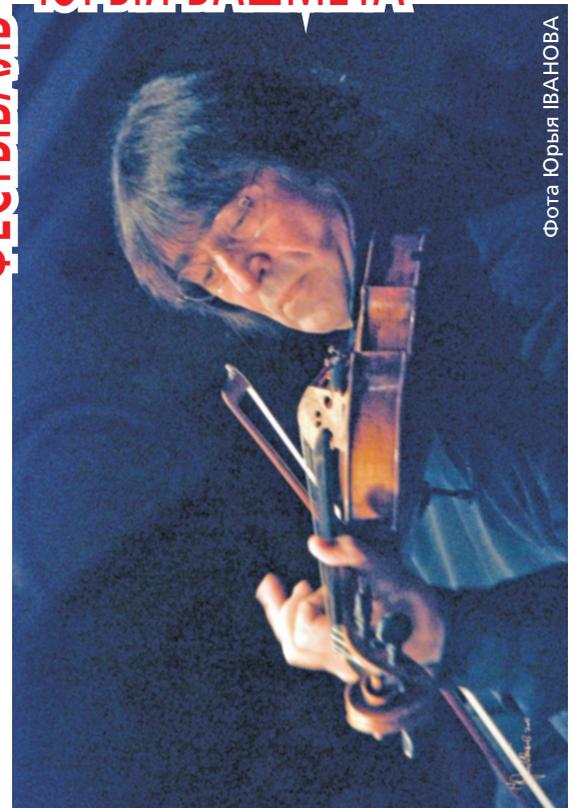
ЗАЛАТОЕ ЗЕРНЕ "ДАЖЫНАК" У ГОРКАХ

С. 2

ЗАЎТРА ў РАЧЫСТА АДКРЫЕЦЦА VII МІЖНАРОДНЫ ФЕСТИВАЛЬ

ЮРЫЯ БАШМЕТА

Фота Юрыя ІВАНОВА

Аб'ява*

ОАО "Гомель-Белпромкультура" УНП №400069601.

ОТКРЫТОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО
ГОМЕЛЬБЕЛПРОМКУЛЬТУРА

единственное
специализированное
предприятие
по производству
мебели
и оборудования
для библиотек
и учреждений культуры
предлагает

кафедры, стеллажи,
столы, шкафы, банкетки,
трибуны, мольберты
г. Гомель, ул. Барыкина, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPK.by

23 верасня — выбары дэпутатаў у Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь пятага склікання

На кожным з участкаў...

Напярэдадні 23 верасня "К" звязалася з рэгіёнамі рэспублікі і высветліла, якім канкрэтна чынам і якімі творчымі сіламі работнікі культуры Беларусі бяруць удзел у выбарчай кампаніі, ад вынікаў якой залежыць далейшы лёс нашай дзяржавы. Агульная выснова не выклікала здзіўлення: на кожным выбарчым участку прадстаўнікі ўстаноў культуры зрабляць, як і заўжды, усё для таго, каб людзі адчулі атмасферу еднасці і свята.

Брэстчына

Першы намеснік начальніка ўпраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама Тамара Паўлюковіч паведаміла, што на ўсіх участках цягам выбарчага дня пройдуць канцэрты лепшых творчых калектываў і выканаўцаў.

І ўвогуле, за апошнія два тыдні, па словах Тамары Паўлюковіч, вобласць жыве надзвычай насычаным творчым жыццём: адбыліся тэатральны фестываль "Белая вежа", абласныя "Дажынікі" ў Каменцы, абласное свята "Ружанская брама", у гатэлі "Эрмітаж" адкрылася Міжнародная выстаўка экслібрыса і малых мастацкіх форм, абнавілася экспазіцыя абласнога краязнаўчага музея...

Віцебшчына

Не да восеньскай самоты і на Віцебшчыне. Народны ансамбль песні і танца "Яблынька" гарадоцкага ГДК днямі вярнуўся з традыцыйнага ваяводскага кірмашу ў Лодзі, дзе з поспехам прадстаўляў традыцыйную культуру Віцебскага рэгіёна. Вярнуўся і адразу ўключыўся ў падрыхтоўку канцэртнай праграмы, прыверкаванай да выбару дэпутатаў у Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу.

Як паведамляе начальнік аддзела культуры гарадоцкага райвыканкама Вольга Каўрыга, выбарчыя ўчасткі раёна размяшчаюцца ва ўстановах адукацыі і культуры. На кожным з іх адбу-

дзецца святочная дзея. Апрача "Яблынькі" ў канцэртах прымуць удзел лепшыя гурты ды салісты гарадоцкага. Больш за тое: у кожнай бібліятэцы будуць працаваць кніжныя выстаўкі "Мая Радзіма — Беларусь".

Гомельшчына

Вядучы метадыст Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці Таццяна Хахракова задаволена крэатыўнасцю аддзелаў культуры, што адказваюць за творчае "насычэнне" выбараў. Да прыкладу, у Акцябрскім раёне культурнае абслугоўванне важнага дзяржаўнага мерапрыемства ўзялі на сябе ўдзельнікі агітбрыгады "Мы — за будучыню!" Любанскага сельскага дома народнай творчасці.

А ў Ляскавіцкім сельскім доме народнай творчасці запланавана правядзенне анімацыйнай літаратурна-музычнай кампазіцыі.

Гродзеншчына

У канцэртным забеспячэнні выбараў будуць задзейнічаны лепшыя творчыя калектывы вобласці. Начальнік аддзела культуры Бераставіцкага райвыканкама Віталь Ляховіч лічыць, што ў паслугах "прывазных" артыстаў патрэбы няма ніякай і на пятнаццаці выбарчых участках раёна будуць выступаць пяць мясцовых народных калектываў, не менш знаных і заслужаных.

Дні культуры Беларусі ў Літве

Мастацкі "пашпарт" краіны "раскрыты" для суседзяў

Заўтра распачнуцца Дні культуры Рэспублікі Беларусь у Літоўскай Рэспубліцы. Сёлета яны надзвычай працяглыя — да канца кастрычніка — і прадстаўнічыя: на лепшых сцэнах краіны-суседкі сваё майстэрства прадэманструюць ажно чатыры нашы тэатры, філарманічны аркестр і прафесійны фальклорны калектыў.

Урачыстае адкрыццё прызначана на 24 верасня. Гэтым днём у Вільнюсе адкрыецца выстаўка "Янка Купала і Літва", падрыхтаваная нашым Дзяржаўным літаратурным музеем паэта. На сцэне Нацыянальнай філармоніі Літвы адбудзецца канцэрт Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Беларусі на чале з народным артыстам краіны Аляксандрам Анісімавым.

— Мы рады, — адзначае мастра, — што Дні культуры ў Літве не абыходзяцца без удзелу нашага аркестра, прычым ужо не першы год. Сапраўды, вядучы калектыў класічнага мастацтва — гэта заўсёды своеасаблівы "пашпарт" краіны. Сёлетняе свята асаблівае яшчэ і тым, што яно супадае з юбілеем Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Беларусі ў Літве Уладзіміра Дражына, бо многія мерапрыемствы, якія ўплываюць на фарміраванне іміджа нашай краіны, ладзяцца дзякуючы яго нястомнай энергіі і волі. Літоўскія слухачы прывычаліся да візітаў вядучых артыстаў све-

ту, таму кожны раз мы думаем, чым жа здзівіць такую спрактыкаваную публіку. Сёлета, да прыкладу, нацыянальная класіка будзе прадстаўлена Другім цымбальным канцэртм Дзмітрыя Смольскага, прычым у выкананні такой знамай салісткі, як Вераніка Прадзед. Высокі ўзровень айчыннага выканальніцкага мастацтва будзе падтрыманы і славурым піяністам Ігарам Алоўнікавым, які выканае з нашым аркестрам "Рапсодыю ў стылі блюз" Джорджа Гершвіна. Каб выявіць майстэрства калектыву, звярнуліся таксама да найскладанай сімфанічнай паэмы Чайкоўскага "Франчэска да Рыміні". Ну а ўлічваючы, што адкрыццё Дзён культуры — гэта найперш свята, вырашылі, што для стварэння прыўзнятай атмасферы найлепшым чынам паддыць сусветная класіка — вальс Ігана Штрауса "Блакитны Дунай"...

Шмат цікавага падрыхтавалі і іншыя калектывы-ўдзельнікі. Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета ў апошнія дні

Дарэчы, Віталь Ляховіч — сам старшыня адной з выбарчых камісій, участак якой размешчаны ў РДК. Да слова, рамонт глядзельнай залы гэтай установы запланавана правесці за кошт гранта трансгранічнага супрацоўніцтва.

Магілёўшчына

23 верасня — напружаны дзень не толькі для клубных, але і для бібліятэчных работнікаў. Дырэктар Магілёўскай абласной бібліятэкі Ілона Сарокіна паведаміла, што ва ўсіх установах культуры, дзе працуюць выбарчыя ўчасткі, арганізаваны выстаўкі і кніжныя агляды, прысвечаныя дзяржаўнасці, сацыяльнай палітыцы нашай краіны. А ў Асіповіцкім раёне пад час выбараў запланаваны выступленні лячэчнага тэатра, што даўно і плённа дзейнічае пры мясцовай дзіцячай бібліятэцы.

Міншчына

Начальнік аддзела ўстаноў культуры і мастацтва ўпраўлення культуры Мінскага аблвыканкама Валіяна Макарава распавяла, што на дзень выбараў работнікі культуры Міншчыны запланавалі больш за тысячу разнастайных мерапрыемстваў, у якіх прымуць удзел амаль шэсць тысяч самадзейных артыстаў.

Мінск

Сталіца таксама жыве чаканнем свята. Начальнік аддзела культуры адміністрацыі Заводскага раёна сталіцы Ірына Шугала расказвае, што канцэрты пад час выбараў пройдуць на трох вулічных пляцоўках, а таксама ў трыццаці школах раёна. Апрача гэтага, будзе дзейнічаць і мабільная канцэртная брыгада, якая будзе вязджаць, да прыкладу, у прыватны сектар.

Андрэй СТАРЖЫНСKI

Учора ў Горках распачаўся Рэспубліканскі фестываль кірмаш працаўнікоў вёскі "Дажынікі-2012". Гэтае галоўнае землябаскае свята традыцыйна падводзіць вынікі сельскагаспадарчага года і адначасова пераўтвараецца ў восеньскую творчую справаздачу лепшых нацыянальных мастацкіх калектываў краіны. Больш за тое: знаковыя восеньскія фестывалы, ушаноўваючы важкасць дзяржаўнага каравага, дае і новы імпульс для далейшага сацыяльнага развіцця. Гэтым разам — для развіцця Горацкага раёна.

Гэтымі святочнымі днямі ў Горках, апрача ўшанавання лепшых сельгасработнікаў краіны, ля кінатэатра "Крыніца", у Маладзёжным культурна-забаўляльным цэнтры і амфітэатры, а таксама на пляцоўцы акадэмічнага БДСГА прайшлі шматлікія канцэрты, мерапрыемствы "Да-

Дзяржаўнае свята хлебаробаў

Чарговы этап развіцця

Начальнік упраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец распавяў "К" перад урачыстым адкрыццём "Дажынак-2012", што ў выніку шматграннай і дзейснай дзяржаўнай падтрымкі цяпер можна казаць пра новы этап развіцця культурнай сферы Горацкага раёна.

— Новы будынак музея, карэнтным чынам рэканструяваны кінатэатр, адрамантаваныя школы мастацтваў і школа рамёстваў, іншыя культурныя аб'екты — неацэнны падарунак для Горацкага краю, — падкрэсліў Анатоль

Сінкавец. — Але якасна змяніўся не толькі раён, але і сельская мясцовасць. Да прыкладу, вёска Рудкаўшчына атрымала шматфункцыянальную ўстанову культуры з цудоўна абсталяванымі СДК і бібліятэкай...

Па словах начальніка ўпраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама, кіраўніцтва рэспублікі паспрыяла не толькі змяненню аблічча раёна — у выніку дзяржаўнай падтрымкі значна павялічыўся аб'ём набыцця музычных інструментаў для мясцовай дзіцячай школы мастацтваў.

ры зямлі нашай роднай", "Беларусь маладая", "Кірмаш на дажынках"...

Сёння, 22 верасня, Рэспубліканскі фестываль-кірмаш працаўнікоў вёскі завяршае сваю работу. Госці раз'язджаюцца. Аднак, па словах Анатоля Сінкаўца, і ў нядзелю, пад час выбараў дэпутатаў у Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь пятага склікання, у Горках і раёне будуць прадоўжаны святочныя канцэрты.

Андрэй СТАРЖЫНСKI

Юбілей ва Украіне

15 верасня ў Кіеве адзначылі 130-годдзе з дня нараджэння класікаў беларускай літаратуры Янкі Купалы і Якуба Коласа. 3 дадзенай нагоды прайшлі выстаўкі, канцэрт і літаратурныя чытанні. Мерапрыемства адбылося пры падтрымцы Пасольства Беларусі ва Украіне.

працоўнікамі музея "Па мясцінах Якуба Коласа".

Сярод удзельнікаў фестывалю былі ўкраінскія пісьменнікі і перакладчыкі, навучэнцы, прадстаўнікі Асацыяцыі беларусістаў, Нацыянальнага саюза пісьменнікаў Украіны, члены кіеўскага Культурнага аб'яднання "Беларусь", а таксама праўнучка Якуба Коласа Васіліна Міцкевіч, якая чытала верш свайго прадеда, прысвечаны Максіму Рільскаму.

Сёлета традыцыйны для ўкраінскай сталіцы Літаратурны фестываль "Галасеўская восень", што ладзіцца ў Музеі-сцяжыбе Максіма Рільскага, быў прысвечаны юбілею ўгодкаў нашых знакамітых пісьменнікаў. Як паведаміла "К" дырэктар мінскага Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Зінаіда Камароўская, у рамках мерапрыемства працавала выстаўка рэдкіх рукапісаў і выданняў, прысвечаных беларускім класікам, фотаэкспазіцыя, падрыхтаваная су-

Па словах Васіліны Валер'еўны, у рамках фестывалю прайшоў канцэрт, дзе беларускія і ўкраінскія народныя песні, сярод якіх былі і песні на вершы класікаў, выконвалі дзеці адной з мясцовых школ ды Мікалай Коваль, саліст Нацыянальнай оперы імя Тараса Шаўчэнкі.

На святкаванні прагучалі пераклады на ўкраінскую мову вершаў беларускіх паэтаў у выкананні сучаснікаў ды пераклады твораў Купалы і Коласа, якія зрабіў у свой час класік ўкраінскай паэзіі Максім Рільскі.

Вольга НАВІЦКАЯ

"Беларусь 3"

Тэлевізійны сезон 2012/2013 рынку абнаўленні для глядачоў беларускага тэлебачання.

Як паведамілі "К" у прэс-службе Бэлтэлерадыёкампаніі, напрыканцы бягучага года плануецца адкрыццё яшчэ аднаго тэлеканала — "Беларусь 3". Мяркуюцца, што ён будзе залічаны ў абавязковы пакет кабельных аператараў. Гэта прыняццёва новы канал, які займее культурны напрамак, мае транспіраваць беларускамоўныя перадачы айчынай вытворчасці. Лепшыя дакументальныя фільмы, прысвечаныя нашай гісторыі, помнікам архітэктуры і знакавым асобам, культуралагічныя ток-шоу, дасяпненні сусветнага кінематографа, дубліраваныя на беларускую мову, гістарычныя фільмы, рэлігійныя перадачы, дзіцячыя дыюнакцыя праграмы — гэта не поўны пералік таго, што будзе прадстаўлена ўвазе глядача. Тэлеканал мае выклікаць цікавасць да айчынай гісторыі ды творчых саюзаў Беларусі.

Вольга НАВІЦКАЯ

Аб'ява*

Президентский оркестр Республики Беларусь:

объявляет конкурс на замещение вакантных должностей, который состоится 16 октября 2012 года:

- артист эстрадно-симфонического оркестра — валторна;
- артист эстрадно-симфонического оркестра — контрабас;
- артист эстрадно-симфонического оркестра — скрипка (на время отпуска по уходу за ребенком);
- артист эстрадно-симфонического оркестра — ударные инструменты (на время отпуска по уходу за ребенком);
- артист эстрадно-симфонического оркестра — альт (0,5 ставки)

В конкурсе могут принять участие музыканты с высшим и среднеспециальным образованием, которые владеют необходимыми навыками и практикой игры в оркестровом коллективе. Желание принять участие в конкурсе предоставляется письменное заявление в дирекцию Президентского оркестра Республики Беларусь.

К заявлению прилагаются:

1. личный листок по учету кадров;
2. автобиография;
3. копия диплома о высшем или среднеспециальном образовании;
4. характеристика с последнего места работы или учебы;
5. программа выступления до 15 минут: крупная форма и пьеса;
6. конкурсная комиссия может предложить участникам прослушивания нотный материал для чтения с листа.

Участники конкурса подают вышеназванные документы в администрацию оркестра до 10.10.2012 г.

Справки по телефонам: 229-90-50, 229-90-04.

Для резюме: факс: 229-91-84; email: dirork@yandex.ru.

Пра артыста, жыццё і тэатр

20 верасня міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка сустрэўся з народнымі артыстамі Беларусі Аўгусцінам Мілаванавым і генеральным дырэктарам Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Паўлам Паляковым.

Міністр культуры перадаў артысту, які адзначыў 75-годдзе, віншаванне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. У ім, у прыватнасці, сказана: “Паважаны Аўгусцін Лазаравіч! Сардэчна віншую вас з 75-годдзем з дня нараджэння. Ваш лёс непарыўна звязаны з беларускім мастацтвам і Нацыянальным акадэмічным тэатрам імя Янкі Купалы. На яго славаці сцэне Вамі створаны цэлы шэраг бліскучых вобразаў, якія захапляюць жыццёвай праўдай, уменнем перадаць шматграннасць характару кожнага героя і высокім акцёрскім майстэрствам. Спектаклі з Вашым удзелам па праве лічацца класікай сучаснага тэатра.

Беларуская культурная грамадскасць шануе Вас і як выдатнага педагога, які ўнёс вялікі асабісты ўклад ва ўзбагачэнне традыцый сцэнічнага мастацтва, выхаваў не адно пакаленне творчай моладзі. Спадзяюся, што Вы і надалей будзеце працаваць гэтак жа натхнёна, аддаючы свой талент і душэўнае багацце нястомнаму служэнню Айчыне.

Прыміце шчырыя пажаданні моцнага здароўя, доўгіх і плённых гадоў жыцця, цікавых прэм’ер, хваляючых сустрэч з гледачамі, бадзёрасці і добрага настрою”.

Пад час сустрэчы Паўла Латушкі з купалаўцамі гаворка ішла аб акцёрскай прафесіі, жыцці і творчасці, пра рэканструкцыю Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

Наш кар.

На здымку: міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка (у цэнтры), народны артыст Беларусі Аўгусцін Мілаванав (справа) і генеральны дырэктар Купалаўскага тэатра Павел Палякой. Фота Юрыя ІВАНОВА

Гімн Рэспублікі Беларусь у сэрцы Францыі

16 верасня выкананнем Дзяржаўных гімнаў Беларусі і Францыі распачаўся канцэрт Узорна-паказальнага аркестра Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь на пляцы парыжскага Музея Арміі. На адкрыцці канцэрта выступілі Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол нашай краіны ў Францыі Аляксандр Паўлоўскі.

Ён адзначыў, што гэтая акцыя стала магчымай дзякуючы сумесным намаганням шэрагу ўстаноў Беларусі і Францыі, выказаў удзячнасць канкрэтным асобам. Да арганізацыі гастролей беларускага ваеннага аркестра спрычыніліся наша пасольства, кіраўніцтва парыжскага Музея Арміі, рэгіянальнае прадстаўніцтва Таварыства дружбы “Францыя — Беларусь” у Нор-Па-дэ-Кале, сябры беларускага пасольства ў Парыжы.

Тым жа днём наш аркестр даў другі канцэрт у саборы Святога Людовіка, што ўваходзіць у згаданы музейны комплекс. Выступленні беларускіх вайсковых музыкантаў праходзілі ў рамках Дзён еўрапейскай спадчыны і мерапрыемстваў, прысвечаных падзеям 1812 года, якія ў разуменні сённяшніх французцаў з’яўляюцца найважнейшай часткай напалеонаўскай эпохі.

Па вяртанні аркестра з гастролей мы звязаліся з заслужаным артыстам Беларусі, начальнікам ваенна-аркестравай службы Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусі, кіраўніком Узорна-паказальнага аркестра Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь палкоўнікам Сяргеем Касцючэнкам, і ён нам паведаміў:

— Выступленні ў Парыжы былі часткай нашых гастролей ў Францыі. Яны

доўжыліся 17 дзён, цягам якіх мы далі 24 паўнаватасныя канцэрты. Гастролі былі прымеркаваны да чарговай гадавіны вызвалення рэгіёна Нор-Па-дэ-Кале ад нямецкіх акупантаў у гады Другой сусветнай вайны. Святакаванне адбываецца штогод у першай палове верасня, з парадам ваеннай тэхнікі, выступленнямі артыстаў. Мяркуем, наш удзел у гэтых мерапрыемствах будзе пастаянным, і надалей у вераснёўскія дні Францыю будзе наведваць той ці іншы ваенны аркестр нашай краіны...

Сабор Святога Людовіка з’яўляецца часткай комплексу Музея Арміі. Мы былі першымі замежнікамі, якім давалася выступаць у гэтым храме. На плошчы перад саборам выступалі з канцэртамі вайсковыя аркестры з Вялікабрытаніі, Іспаніі. Мы, дарэчы, былі першымі прадстаўнікамі Усходняй Еўропы, славянскага свету, што ладзілі канцэрт на гэтым пляцы. У саборы ж дагэтуль выступалі толькі французцы, а цяпер — і мы, беларускі аркестр. Безумоўна, гэта знакавая падзея. Сабор у дзень нашага канцэрта быў перапоўнены, многія слухалі музыку на плошчы перад храмам праз адчыненыя дзверы. Фіналам канцэрта стала уверцюра Чайкоўскага “1812 год”, якую мы прысвяцілі ўсім загінулым у той вялікай вайне...

Адна з прычын, з якой нашы канцэрты былі цікавыя для французскіх маламану, у тым, што наш выканальніцкі стыль адрозніваецца ад заходняга. Дасведчанія людзі гэта разумеюць. У той час як заходнія музыканты пры высокім асабістым майстэрстве, сабранны ў аркестр, граюць на узроўні “гучна — ціха” (фортэ — п’яна), нашым лягчэй даецца сугучнасць, гармонія. Праз гэта мы лепш адчуваем музычны градацыі, так бы мовіць, лепш працуем у камандзе...

П.В.

Вось і надыйшоў доўгачаканы час. 20 верасня ў Нацыянальным мастацкім музеі адбылося сапраўднае свята — вернісаж арт-праекта “Мастакі Парыжскай школы з Беларусі” (з карпаратыўнай калекцыі ААТ “Белгазпрамбанк”, музейных і прыватных збораў).

Упершыню ў нашай краіне прадстаўлена каля 100 твораў знакамітых і “напаўзабытых” у нас мастакоў Парыжскай школы, нашых землякоў М.Шагала, Х.Сціна, Я.Зака, Я.Балгеля, П.Крэменя, Н.Хадасевіч-Лежэ, Р.Іеніна, С.Царфіна (Зарфіна), М.Кікоіна, В.Любіча, О.Цадкіна. Выстаўка арга-

L'École de Paris: спатканне!

Тадэуш Стружэцкі адкрывае выстаўку.

Надзін Незавер, Дзіна Любіч, Іў Дзюлак.

нізавана па ініцыятыве “Белгазпрамбанка”, пры дапамозе і падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Пасольства нашай краіны ў Францыі, Пасольства Французскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь, Пасольства Беларусі ў Злу-

Расціслаў Янкоўскі на вернісажы.

чаным Каралеўстве Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі, эксперта па Парыжскай школе Надзін Незавер (Францыя).

Выдавецтва “Чатыры чвэрці” (Беларусь) сумесна з Нацыянальным мастацкім музеем нашай краіны, Камісіяй Рэспублікі Беларусь па справах UNESCO і “Белгазпрамбанкам” выпусціла ўнікальны, з усіх пунктаў гледжання, альбом-каталог на беларускай, рускай і французскай мовах, куды ўвайшло больш за 90 рэпрадукцый твораў мастакоў, шмат архіўных фотаздымкаў, тэксты — В.Бабарыкі, Н.Незавер, Б.Крэпака, У.Шчаснага — з уступным словам У.Пракапцова. Каталожныя даныя і біяграфіі мастакоў склалі, адпаведна, С.Пракоп’ева і Н.Усва.

Акрамя ўласна музейнай экспазіцыі твораў, у адной з залаў музея “размясцілася” віртуальнае парыжскае кафэ “Ратонда” з фотаздымкамі і водарам таго часу, дзе кожны мог пакаштаваць не толькі чароўны напой, але і закускі, якія любілі “беларускія парыжане” ў першай чвэрці XX стагоддзя.

У вернісажы прынялі ўдзел намеснік міністра культуры нашай краіны Тадэуш Стружэцкі, старшыня Праўлення ААТ “Белгазпрамбанк” Віктар Бабарыка, старшыня Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах UNESCO Уладзімір Шчасны, Надзвычайны і Паўнамоцны

Пасол Дзяржавы Ізраіль у Рэспубліцы Беларусь Іосіф Шагала, унук С.Царфіна — Іў Дзюлак, які падарыў музею цудоўны пейзаж свайго дзеда, нашчадкі мастакоў — Дзіна Любіч і Ліліян Дзюлак-Царфін (Францыя). Акрамя таго, намеснік старшыні Праўлення расійскага “Газпрамбанка” Мікалай Корнеў перадаў у дар Беларусі таксама пейзаж С.Царфіна. У гэтай урачыстай акцыі бралі ўдзел прыватныя калекцыянеры з Расіі і Беларусі, вядомыя дзеячы беларускай культуры, журналісты, музейшчыкі, супрацоўнікі дыпмісіі.

Наш кар.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Дыпламатыя паэзіі

Шэраг разнастайных мерапрыемстваў праішоў у Мінску ў рамках святкавання 20-годдзя ўстанавлення дыпламатычных адносін паміж Рэспублікай Беларусь і Рэспублікай Казахстан, надзейных партнёраў у эканамічным, палітычным і культурным аспектах.

У прыватнасці, у Доме літаратара адбылася Міжнародная канферэнцыя “Роля і месца літаратурнай спадчыны ў развіцці міжнародных адносін”, арганізаваная пры ўдзеле Пасольства Рэспублікі Казахстан у нашай краіне і Саюза пісьменнікаў Беларусі. У прадстаўнічым форуме прынялі ўдзел як айчынныя, так і казахскія літаратуразнаўцы і пісьменнікі, у тым ліку з самых вядомых твораў Казахстана — народны паэт гэтай краіны Алжас Сулейменаў. Паэт, які, да ўсяго іншага, прадстаўляе краіну ў UNESCO, падзяліўся сваімі ўражаннямі ад знаходжання на беларускай зямлі. Да прыкладу, Алжаса Сулейменава шчыра ўразіла характэрнае беларускае прыродна-культурнае помнікі, музеі, Брэсцкая крэпасць...

Як адзначыў старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалай Чаргінец, плённае супрацоўніцтва з Казахстанам з’яўляецца гонарам для нашай краіны і вельмі важна, каб яно яшчэ больш імкліва развівалася, у тым ліку — праз літаратурны ўзаемадзейні. У сваю чаргу, Пасол Рэспублікі Казахстан у Рэспубліцы Беларусь Ергалі Булегенаў падкрэсліў, што сёння маладое пакаленне абедзвюх краін вельмі мала ведае пра сучасных літаратараў. А таму, на думку Ергалі Булегенава, варта аднавіць традыцыю правядзення ў Казахстане Тьднй літаратуры краін-партнёраў, у тым ліку Беларусі, а разам з гэтым актывізаваць працу па перакладзе твораў на родныя мовы нашых народаў.

Адметна, што пасля канферэнцыі ў актавай зале Дома літаратараў адбылася творчая сустрэча з Алжасам Сулейменавым, дзе прагучалі вершы паэта ў перакладзе на беларускую мову.

К.А.

3 26 верасня па 3 кастрычніка ў мінскім кіна-тэатры “Цэнтральны” пройдуць Дні кітайскага кіно. Ініцыятарамі іх выступілі Пасольства Кітая ў Беларусі і Міністэрства культуры нашай краіны.

Не для шырокага пракату

У праграму Дзён кітайскага кіно ўключаны шэсць фільмаў: “Кора” (драма, 2012 г.), “Калі ты адзіная-2” (меладрама, 2010), “Канфуцый” (біяграфічная драма, 2010), “Шаалінь” (баявік, 2010), “Ахвярапрынашэнне” (гістарычная драма, 2010) і “Мая мангольская маці” (эпічная драма, 2010) — кінастужка, якая адкрывае паказ. Сярод заўяўленых фільмаў — намінанты і прэ’еры міжнародных кінафестывалю. На прэ’меру карціны “Мая мангольская маці” ў Мінску запрошаны шматлікія госці з кітайскага боку, а таксама актрыса, якая выканала глабальную ролю ў драме. Усе фільмы будуць паказаны на мове арыгінала з рускімі субцітрамі.

Больш падрабязна пра правядзенне тэматычнага паказу і перспектывы кітайскага кінематографу ў Беларусі “К” распавяла вядучы метадыст кінатэатра “Цэнтральны” Святлана Віткоўская.

— Падобная імпрэза ў нас будзе праводзіцца ўжо ў трэці раз, аднак падзея застаецца па-ранейшаму значнай сярод аматараў добрага кіно, — адзначае яна. — Усе кінастужкі да паказу былі адабраны Пасольствам Кітая. Гэтых фільмаў няма ў шырокім пракате, таму магчыма сць убачыць іх на вялікім экране — унікальная. Паказ праводзіцца, каб пазнаёміць беларускага гледача з асаблівасцю кітайскай культуры. Трэба заўважыць, што аналагічныя Дні беларускага кіно праходзяць і ў Кітаі. Спадзяёмся, правядзенне Дзён кіно іншых краін стане добрай традыцыяй нашага кінатэатра...

Таксама кожны ахвотны зможа наведваць фотавыстаўку, прысвечаную кітайскай культуры, якая размесціцца ў холе кінатэатра “Цэнтральны”.

Кацярына КАВАЛЁВА, Ло ЯНЬ, студэнты 2-га курса Інстытута журналістыкі БДУ

Сінопсіс ідэі

Тэлерадыёвяшчальная арганізацыя (ТРА) Саюзнай дзяржавы выступіла ініцыятарам ідэі стварэння поўнаметражнага фільма-эпапеі пра Першую сусветную вайну. Гэтае пытанне абмяркоўвалася на апошнім пасяджэнні Камісіі Парламенцкага сходу Саюза Расіі і Беларусі па сацыяльнай палітыцы, навуцы, культуры і гуманітарных пытаннях. Тэлерадыёвяшчальная арганізацыя ўжо мае ў актыве здзейснены кінапраект "Брэсцкая крэпасць". На досвед працы над гэтым фільмам як на гарантыю поспеху новага праекта спасылаўся кіраўнік ТРА Ігар Угольнікаў, рэпрэзентуючы ідэю.

Паводле папярэдняга раскладу, фільм "Першая сусветная" будзе каштаваць 600 мільёнаў расійскіх рублёў. Мяркуюцца, што ў наступным годзе пройдзе падрыхтоўчая праца: напісанне сцэнарыя, распрацоўка касцюмаў, эскізаў дэкарацый, выкарыстанне камп'ютарнай графікі, падбор актёраў. Здымкі маюць распачацца ў 2014-м годзе.

Ігар Угольнікаў абяцае, што стужка будзе зроблена настолькі пераканаўча, што ніхто не возьме пад сумненне яе гістарычную верагоднасць. Шматаблічная праўда

Спатрэбяцца нашы кансультанты, будзе праца для нашых актёраў. Але штосці канкрэтызаваць яшчэ зарана...

У Першую сусветную па Беларусі праходзіла лінія фронту. Нарачанская аперацыя ў перспектыве абярнулася паражэннем Расіі, але выратавала Францыю. А сама тая вайна спарадзіла рэвалюцыйную хвалю, на якой паўстаў ужо новы свет з новымі сацыяльнымі рэаліямі.

Фільма яшчэ няма, але грамадская цікавасць да яго ўжо існуе. Значыць, фільм — будзе...

мяці Першай сусветнай вайны "Крокі". Маецца на ўвазе, што гэта крокі па беларускай зямлі, да таго ж, гэта слова з лексікону ваенных тапографічных афіцэраў. Фонд узначальвае пісьменнік Вячаслаў Бандарэнка. За апошні час мы паставілі дзесяць помнікаў загінулым на той вайне. Нашымі даследамі цікавацца расіяне. На нашым матэрыяле пеяярбургскія кінематаграфісты знялі 30-серыйную стужку пра падзеі Першай сусветнай вайны. Калі здымкі фільма-эпапеі будуць праходзіць у нашых мясцінах, будзем рады дапамагчы кінематаграфістам...

"Першая сусветная" — новае прачытанне

Якім будзе беларускі ўдзел у Саюзным кінапраекце?

Падзяліцца сваімі меркаваннямі пра перспектывы кінапраекта мы папрасілі вядомага мастака-графіка Барыса Цітовіча. Ён жыве на Вілейшчыне ў вёсцы Заброддзе — тут у часы Першай сусветнай вайны праходзіла лінія фронту. Спдар Цітовіч ужо шмат зрабіў і яшчэ многае робіць для ўшанавання памяці загінулых у той вайне, для мемарыялізацыі прасторы, дзе адбываліся бітвы. У сваёй вёсцы ён адкрыў Музей Першай сусветнай вайны.

— Фільм-эпапея пра Першую сусветную — добрая ідэя, — кажа Барыс Цітовіч. — Даўно настала патрэба асэнсаваць тыя падзеі ў кантэксце нацыянальнай і сусветнай гісторыі. У Расіі фронту фактычна не было. Вайна праходзіла ў Беларусі, Закарпацці і ва Усходняй Прусіі, у раёне Кенігсберга. У Беларусі фронт стаў больш за два гады. На нашай зямлі армія прыкрыла маскоўскі напрамак. Тут немцы толькі аднойчы прабілі праз рускія пазіцыі — я маю на ўвазе Свянцянскі прарыв, — але развіць поспех не здолелі. Прарыв быў лакалізаваны. А потым пачалася пазіцыйная вайна...

Асобна трэба сказаць пра Нарачанскую аперацыю. Тады за дзесяць дзён баёў расійская армія страціла 78 тысяч чалавек, немцы былі вымушаны перакінуць сюды вялікія сілы з Заходняга фронту. Потым маршал Фош казаў, што каб не бітва на Нарачанскіх азёрах, дык невядома, што было б з Парыжам... Я і мае сябры нядаўна ўтварылі Дабрачынны культурна-гістарычны фонд па-

Вячаслаў Бандарэнка, у сваю чаргу, паведаміў нам наступнае: — Паколькі я, магчыма, спрычынюся да стварэння сцэнарыя, дык каменціраваць кінапраект мне не зусім зручна. Магу толькі сказаць, што тэма — надзвычай важная і запатрабаваная, часам і грамадствам. Гэтая кінаэпапея патрэбна Беларусі, Расіі, усяму славянскаму свету.

На Захадзе тэму Першай сусветнай вайны актыўна вывучаюць даўно. У Злучаных Штатах — недзе з 1960-х гадоў. Адных толькі фільмаў пра лётчыкаў Першай сусветнай я мог бы сходу назваць з дзясятка. У нас жа гэтая тэма першапачаткова была на перыферыі свядомасці, а потым і ўвогуле забылася. Першая сусветная вайна стала ўспрымацца выключна як прадвесце Кастрычніцкай рэвалюцыі, а потым яе засланіла тэма Другой сусветнай — Вялікай Айчыннай, хоць варта згадаць, што адзін з першых беларускіх фільмаў (1933 — 1934 гады) "Першы ўзвод" быў прысвечаны менавіта Першай сусветнай. Сёння ад яго захаваліся толькі фрагменты...

І вось зараз, праз стагоддзе пасля тых падзей, мы вяртаемся да іх, адраджаем Памяць пра тых, хто змагаўся за Радзіму. Ведаючы, як пільна Ігар Угольнікаў ставіцца да гістарычнай праўды, як дакладна ўзнаўляе рэаліі мінушчыны, можна не сумнявацца, што фільм — атрымаецца. І гэта, паўтаруся, будзе падзея для ўсяго славянскага свету...

П.В.

Круглы стол

Апярэдзіць "паляўнічых" за антыкварыятам

Слуцкі брэнд у кан'юнктуры рынку

12 верасня ў Інстытуце культуры Беларусі адбыўся "круглы стол" "Праблемы рэканструкцыі слуцкіх паясоў". У ім прымалі ўдзел шэраг супрацоўнікаў згаданага інстытута і сярод іх — доктар філалагічных навук, прафесар Адам Мальдзіс; дырэктар Інстытута, кандыдат філалагічных навук Іван Крук; доктар мастацтвазнаўства, намеснік дырэктара Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Валерый Жук; кандыдат мастацтвазнаўства Мая Яніцкая; кандыдат мастацтвазнаўства, супрацоўнік Нацыянальнага мастацкага музея краіны Ірына Скварцова; вядучы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага гістарычнага музея Ірына Зварыка, прадстаўнікі выдавецкага бізнесу і сувенірнай вытворчасці.

Пра тое, што праблема выдаючы іх за слуцкія. Не выключана, што да гэтага прыклаў руку Жылібер — французскі навуковец з талентам прадпрымальніка: ён глэнна працаваў у розных кутках Рэчы Паспалітай, а па вяртанні на радзіму (менавіта ў Ліён) мог прывезці з сабой і слуцкую моду, і слуцкую тэхналогію.

Пэўныя захады ў кірунку пошукаў гістарычнай фактуры прафесар Мальдзіс ужо зрабіў. Ён дастаў у Турцыю праз Інтэрнэт фотаздымкі нашых паясоў ды іх тэхналагічны характарыстыкі, спадзеючыся атрымаць адказ: дзе і калі ў гэтай краіне выраблялі штосці падобнае і ці робяць сёння. Па ягонай жа просьбе наша суайчынніца, спецыяліст па ткацтве, мастачка Вольга Дзёмкіна, якая зараз жыве і працуе ў Францыі, шукае "след" слуцкіх паясоў у Ліёне. У гэтым горадзе ёсць Музей тканін, а ў музеі — станкі, на якіх яны вырабляліся. Адам Мальдзіс прадэманстраваў дастаны яму з Ліёна здымак залы згаданага музея і ўзоры тканых сувеніраў, якія ў музеі можна набыць. Пэўна, яны маглі б зацікавіць і нашых вытворцаў...

Мая Яніцкая ўгадала, што варта звярнуць увагу на Польшчу, дзе ў шэрагу мануфактур выраблялі нешта падобнае да слуцкіх паясоў. Ды і вывучаць гэты пласт культурнай гісторыі паліякі пачалі значна раней за нас. У іхніх даследаваннях мы можам знайсці для сябе шмат чаго цікавага і карыснага.

Супрацоўнік Інстытута культуры Ала Сташкевіч мяркуе, што ў праграме адраджэння

слуцкіх паясоў мусіць быць прадумеджана і закупка гэтых рарытэтаў на аукцыёнах і ў калекцыянераў. У сувязі з гэтым Ірына Скварцова згадала, што літоўцы імкнуцца насыціць свае адбудаваныя архітэктурныя помнікі (Троцкі замак, Віленскі палац вялікіх князёў літоўскіх) гістарычнай аўтэнтыкай, у той час як у нас у сапраўдных гістарычных мурах з-за недахопу рарытэтаў часта экспануюцца копіі. Някелска было б і нам пры стварэнні музейных экспазіцый скарыстоўваць досвед суседзяў. Пры гэтым, праўда, ніяк не абмінеш адну акалічнасць: як толькі ўзрастае попыт, прынамсі, на антыкварыят, дык адразу ж падскоквае цана рарытэта. Той жа слуцкі пояс адносна нядаўна максімальна каштаваў у межах 20 — 25 тысяч долараў, а цяпер за яго просяць удвая больш: ад 40 да 60 тысяч.

Ірына Скварцова лічыць, што калі дзяржава не знойдзе валюты для набыцця слуцкіх паясоў, дык пры стварэнні музея нашага нацыянальнага брэнда, які рана ці позна мае паўстаць, можа ўзнікнуць макуса сабраць у новай музейнай экспазіцыі тыя слуцкія паясы, што належаць Нацыянальнаму мастацкаму ды іншым музеям краіны.

На сённяшні дзень у дзяржаўных зборах захоўваецца адзінаццаць слуцкіх паясоў плюс фрагменты гэтых вырабаў. Праўда, трэба яшчэ выскветліць, колькі з іх насамрэч вытканія ў Слуцку.

На думку многіх удзельнікаў "круглага стала", шукаць самі паясы і тэхналогію іх вырабу трэба не толькі за мяжой, але найперш і больш пільна — ва ўласнай хаце: фрагменты слуцкіх паясоў могуць быць на арнатах святароў, у недастадаваных яшчэ фондах правінцыйных музеяў, у бабуліных кўфрах. І заняцца гэтым трэба літаральна зараз і на дзяржаўным узроўні, каб апярэдзіць прафесійных "паляўнічых" за антыкварыятам, што добра сочаць за кан'юнктурай рынку.

І галоўная выснова, да якой прыйшлі ўдзельнікі "круглага стала": неабходна ачысціць слуцкі брэнд ад пазнейшых напластаванняў. Сёння не здзіўляюцца, калі чуюць: маўляў, набыты на аукцыёне ў Лондане слуцкі пояс вытканы ў Ліёне. А між тым, гэта — нонсэнс. Як сапраўднае шампанскае можа быць толькі з Шампані, а сапраўдны каньяк — толькі з аднайменнай французскай правінцыі, так і слуцкі пояс можа быць толькі са Слуцка. Усё астатняе — паясы слуцкага тыпу. Не можа быць "слуцкага паяса з Ліёна" або з якіхосьці мануфактуры на тэрыторыі Польшчы ці Украіны. Гэты просты тэзіс мусіць быць занатаваны ў міжнародным праве. Урэшце, тое ўжо клопат нашых юрыстаў.

П.В.

Увага!

"ГАРАЧАЯ ЛІНІЯ"

па пытаннях правядзення
Нацыянальнага форуму "Музеі
Беларусі" ў Гродне і конкурсу
"Музеі Беларусі — трэцяму тысячгоддзю"

У панядзелак, 24 верасня, з 14-й па 16-ю гадзіну ў Інфарцэнтры "Культура-інфа" будзе працаваць "гарачая лінія" з удзелам намесніка начальніка ўпраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Святланы ГАЎРЫЛАВАЙ.

Пад час "гарачай лініі" мяркуецца прааналізаваць ход развіцця музейнай справы ў краіне.

Пытанні можна задаваць па тэлефонах (8-017) 209-22-50 і 292-99-18 — непасрэдна ў панядзелак, альбо загадзя — праз электронную пошту: kultura@tut.by і ў <http://www.facebook.com/kimpressby>.

Радзівілаўскі партрэт у раённым інтэр'еры

Дзе разлілося шэсць квадратных метраў мора?

Пабачыць карціны знакамітых рускіх і беларускіх жывапісцаў, атрымаць асалоду ад перагортвання пажоўклых старонак старадаўніх фаліянтаў, падзвіціца на шэраг унікальных прадметаў ад часоў старажытнасці да нашых дзён... Усё гэта можна зрабіць не ў сталічных ці абласных музейных установах, а ў раённым горадзе Пінску, наведаўшы Музей Беларускага Палесся.

Падземны Пінск: лёс і лёхі калегіума

Установа культуры знаходзіцца на беразе Піны і месціцца ў езуіцкім калегіуме, пабудаваным у XVII стагоддзі. Узводзіўся езуіцкі манастырскі комплекс разам з саборам і калегіумам з 1632-га па 1675 гады, дзякуючы фінансавай падтрымцы пінскага старасты Альбрэхта Радзівіла. У 1706-м у калегіуме была адкрыта адна з першых у Беларусі аптэк, а ў 1729 годзе — друкарня. Тут вучыліся вядомы польскі гісторык, паэт, біскуп смаленскі і луцкі Адам Нарушэвіч, каталіцкі публіцыст і педагог Анастаз Кераніцкі, філосаф і рэктар Варшаўскага ўніверсітэта Караль Вырвіч і многія іншыя вядомыя людзі.

А яшчэ ў скляпеннях гэтай адметнай архітэктурнай пінскай цікавосткі можна было раней адшукаць падземныя лёхі. Шляхі гэтых скляпенняў вялі як на другі бераг Піны, так і ў суседні французсканскі касцёл, што побач, а таксама ў замак князёў Вішнявецкіх. Яшчэ да Другой сусветнай вайны лёхі выкарыстоўваліся мясцовымі музейшчыкамі ў турыстычных мэтах. На жаль, цяпер гэтыя скляпенні завалены друзам, і, можна сказаць, ад іх засталася толькі прыгожая легенда. А калі б правесці работы па іх упарадкаванні? Колькі турыстаў магла б прывабіць экскурсія па падземным Пінску! На жаль, пакуль гэта — толькі мары.

Старажытнасці ў сутарэннях

На ўваходзе ў старадаўні калегіум падаецца, што літаральна праз хвіліну прагучыць званок, і школяры, бляжучыся ў доўгіх хламіджах, з грукатам і смехам збягуць з лесвіцы, збіваючы з ног неасцярожных сустрэчных, памчацца да дзвярэй — на вуліцы, на свабоду...

Але ж у былым калегіуме цяпер ціха. Даўно не ідуць тут навучальныя заняткі, у калідорах не чуваць манатоннага завучвання лацінскіх дзеясловаў ці вершаў грэчаскіх паэтаў. Але ж Музей Беларускага Палесся можа пахваліцца тым, што ў яго сутарэннях захавалася шмат прадметаў даўніны.

У музейнай экспазіцыі — дзясяткі адметнасцей, якія зацікавяць, не раўняючы, кожнага. Вось грамата аднаго з пінскіх князёў, Васіля Нарымунтавіча, што датуецца сярэдняй XVI стагоддзя, непадалёк знаходзіцца старадаўняя кальчуга, якую, магчыма, агрануў яшчэ сярэднявечны варяг, а побач — саркафаг XII стагоддзя, знойдзены каля Турава... У шматлікіх музейных залах маецца і сапраўдная халодная і "гарачая" зброя з часоў Вітаўта да маршала Ракасоўскага, войскі якога ўдзельнічалі ў вызваленні Пінска, шмат археалагічных знаходак, здольных зацікавіць і даследчыка, і аматара сівой даўніны...

Дарэчы, калі казаць пра друкаваную спадчыну, дык музей можа пахваліцца фаліянтамі XVI — XVIII стагоддзяў, кожны з якіх, вядома ж, унікальны. Напрыклад, у фондасховішчах захоўваецца кніга на лацінскай мове, выдадзеная ў 1557-м, што распавядае пра рымскіх імператараў ад Гая Юлія Цэзара да Максімільяна Аўстрыйскага. Ёсць і "Дзяржаўнае права Каралеўства Польскага" (1742 — 1746 г., Гданьск), "Хроніка польская, літоўская і жмудская" Стрыйкоўскага (перавыданне 1846-га) ды многія іншыя старадрукі.

Карацей кажучы, вандрौка па Музеі Беларускага Палесся прынясе асалоду самаму патрабавальнаму наведвальніку. Распавядаць пра ўсе ўнікальныя прадметы, якія тут знаходзяцца, можна доўга. Але спынюся больш падрабязна на апісанні калекцыі беларускіх і рускіх жывапісцаў, а таксама збору старадаўніх партрэтаў — так званых сармацкіх, — якія маюцца як у запасніках установы, так і выстаўлены ў асноўнай экспазіцыі.

"Морам" Айвазоўскага люблюцца... палотны?

У дзвюх музейных залах размешчана каля сотні карцін. Напачатку наведвальніку паказваюць залу беларускіх мастакоў: тут ёсць карціны Шчамлялёва, Масленікава і многіх іншых айчынных майстроў пэндзля. Але найбольшы адкрыццё чакаюць у іншай зале — там, дзе сабраны палотны Васняцова, Пярова, Паленава, Шышкіна, Пэна, Саламаткіна, Бялыніцкага-Бірулі (усяго трыццаць шэсць работ).

Ёсць тут і партрэт Крысціны Радзівіл, напісаны напрыканцы XVIII стагоддзя, а таксама шэраг іншых партрэтаў невядомых асоб, створаных прыкладна ў той жа час такімі ж невядомымі нам жывапісцамі. Гэтая калекцыя сармацкага партрэта, без перабольшання, можа зацікавіць любога аматара высокага мастацтва. І хто ведае, магчыма, сярод гэтых работ даследчыкі знойдуць калісьці і палотны вядомых еўрапейскіх мастакоў...

Але ж, як сведчыць практыка, многія музейныя экспанаты зазвычай чакаюць свайго часу ў фондасховішчах. Не стаўся выключэннем у гэтым плане і Музей Беларускага Палесся. У адным не надта вялікім пакоі сабрана прыкладна дзве тысячы адзінак захоўвання, у асноўным — карціны перыяду так званага сацрэалізму.

Але ёсць у фондах і сапраўдныя жывапісныя "перліны". Напрыклад, карціна Івана Айвазоўскага "Мора". Агромністае палатно — прыкладна два на тры метры — на сённяшні дзень патрабуе рэстаўрацыі, на якую пакуль не стае фінансавых сродкаў. Таму і знаходзіцца гэты шэдэўр знакамі-

тага мастака ў запасніках, дзе на яго "пазіраюць" хіба што іншыя партрэты ды палотны, а не наведвальнікі і турыстычныя групы.

Па словах дырэктара Музея Беларускага Палесся Ірыны Дзямчук, карціны даўно пакутуюць ад нястачы месца ў фондасховішчы. Але, на жаль, вырашыць праблему з недахопам плошчаў пад фонды пакуль што немагчыма: у горадзе няма вольных будынкаў і прапанову стварэння ў Пінску мастацкай галерэі рэалізаваць папросту немагчыма. Ёсць і іншыя пытанні. Напрыклад, на закупку новых экспанатаў, а таксама на рэстаўрацыю палотнаў даўно не паступае грошай...

— Справа ў тым, што раней, гадоў пяць таму, мы падпарадкоўваліся неспрэдна Міністэрству культуры Рэспублікі Беларусь, — кажа Ірына Дзямчук. — Зараз мы маем статус нават не абласнога, а гарадскога музея. Натуральна, грошай на закупку экспанатаў, на рэстаўрацыйныя работы і гэтак далей у гарвыканкама не хапае...

Дарэчы, раней фондасховішча планавалася размясціць на трэцім паверсе ўстановы, але ж потым было прынята рашэнне засяліць туды дзіцячую харэаграфічную школу,

што і адбылося. Натуральна, дзецям таксама трэба дзвесці вучыцца. Але ж з-за гэтага і складалася цяпер такая праблемная сітуацыя: вялізныя музейныя фонды — каля 80 тысяч адзінак — знаходзяцца ў не надта вялікіх пакоях, абсалютна не прыстасаваных для захоўвання такой колькасці прадметаў.

Напрыклад, музейная калекцыя жывапісу і графікі таксама месціцца ў невялікім памяшканні. Палотны ляжаць на стэлажах, грувасцяжца каля сцен... Карціна сапраўды даволі сумная, асабліва калі ўлічыць, што сярод гэтых экспанатаў ёсць вельмі каштоўныя...

Каб не патыхала пылам архаікі

Турбуюць кіраўніцтва Музея Беларускага Палесся і іншыя клопаты. Як зазначыла дырэктар установы, акрамя "вечнай" праблемы з фондамі, сёння супрацоўнікі думваюць і пра стварэнне новай экспазіцыі. Тая, што цяпер прадстаўлена ў музеі, рабілася сваімі сіламі і цяпер абсалютна не адпавядае патрабаванням часу.

— Экспазіцыя вымагае новага мастацкага рашэння, — кажа Ірына Дзямчук. — Таму, паводле Брэсцкай абласной "Праграмы па ахове гісторыка-культурнай спадчыны" на 2012 — 2015 гады нам прадугледжана фінансаванне пад гэтыя мэты ў памеры 1,9 мільярда рублёў штогод...

Таксама 200 мільёнаў рублёў штогод мясцовыя ўлады паабяцалі выдаткоўваць з гарадскога бюджэту. Як спадзיעцца кіраўніцтва Музея Беларускага Палесся, названай сумы хопіць, каб паступова змяніць музейную экспазіцыю, запрашышы да працы сапраўдных прафесіяналаў.

Пачатак справе пакладзены: сёлет з гарадскога бюджэту ўжо атрымана прыкладна 165 мільёнаў рублёў, якія пайшлі на рамонт адной з музейных залаў, дзе будучы экспанаватца зменныя выстаўкі, а таксама на закупку неабходнага абсталявання.

Але, на мой погляд, установа, без перабольшання, варта ўвагі не толькі гарадскіх ды абласных, але і рэспубліканскіх улад. Магчыма, зважаючы на яе ўнікальнасць і значнасць для ўсяго палескага рэгіёна, неабходна падумаць пра вяртанне музея зноў "пад крыло" Міністэрства культуры Беларусі? Бо, вядома ж, пінскім гарадскім уладам у няпростых эканамічных умовах складана задаволіць патрэбы музейшчыкаў. Тым больш, што ўстанова знаходзіцца ў будынку, які з'яўляецца помнікам спадчыны і ўнесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей краіны: яго плошчы патрабуюць абнаўлення.

Ды і саму ідэю стварэння ў Пінску асобнай мастацкай галерэі скідаць з вагаў было б, на мой погляд, зарана. Унікальнасць музейных фондаў сведчыць пра гэта досыць пераканана. Лёс музейнай калекцыі мог бы быць зусім іншым, каб у горадзе ўсё ж знайшоўся б асобны будынак пад галерэю або нават пад мастацкі музей...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Пінск — Мінск
Фота аўтара

Доўгія гады Парыжская школа ўспрымалася намі як своеасаблівы "культурны прывід". Пра яе беларускі складнік многія "нешта чулі", але... Магчымаць неспрэчна прычыніца да гэтага феномену ў нас адсутнічала — па зразумелай прычыне.

Ці можна было нават уявіць, каб мецэнат выкупіў на аукцыёне і вярнуў на Беларусь, скажам, твор Суціна? Яшчэ года паўтара таму я задаваў гэтае пытанне дырэктару Нацыянальнага мастацкага музея нашай краіны Уладзіміру Пракапцову, і тады яно падавалася "правакацыйна-дзівацкім". Бо прыватная ініцыятыва ў сферы культуры сваімі маштабамі пакуль яшчэ не ўражвала...

Часу прайшло зусім вобмаль. І вось, работа Суціна, а таксама цэлая калекцыя твораў іншых "беларускіх парыжан" сёння прадстаўлены ў залах таго самага музея. Старшыня Праўлення "Белгазпрамбанка" Віктар БАБАРЫКА, якога можна назваць галоўным ініцыятарам гэтай выстаўкі, спадзяецца, што апошняя і сапраўды стане своеасаблівай "правакацыяй", разлічанай, у тым ліку, і на іншых прадпрыемствах. Вядома, правакацыяй да дзейнасці.

Віктар БАБАРЫКА:

"Мне хочацца

справакаваць імпульс..."

Культурная палітыка для сярэдняга класа

— Цягам мінулага года вы ўтрапёна скуплялі творы мастакоў Парыжскай школы. Чым вас прывабіла менавіта гэтая культурная з'ява?

— Адрозны падкрэслю: гэта не мая асабістая ініцыятыва (хаця я таксама захапляюся калекцыянаваннем), але менавіта праект "Белгазпрамбанка", своеасаблівае ўвабленне яго філасофіі. А чаму мы пачалі менавіта з выстаўкі твораў айчынных прадстаўнікоў Парыжскай школы? Бо гэтая мастацкая з'ява, прызнаная ва ўсім свеце, — адно з самых перакананых сведчанняў арганічнай прыналежнасці Беларусі да еўрапейскай культурнай прасторы. Уявіце сабе: большасць імёнаў, што пералічаны на мемарыяльнай шыльдзе на будынку знакамітага "Вулея", — гэта нашы землякі родам з невялічкіх мястэчак! Убачыўшы тую шыльдзу на ўласных вочы, я сапраўды прасякнуўся!

— Фарміраванне буйных тэматых калекцый — працэс даволі складаны. Артфакты — "товар штурчый", асабліва калі казаць пра ўжо мінулыя эпохі...

— З гэтым не паспрачаешся: пошукі патрэбных твораў і сапраўды вымагаюць нямала часу ды высілкаў. Але самае складанае — менавіта вызначыцца з ідэалогіяй калекцыі. Далейшыя крокі — гэта ўжо справа тэхнікі, і нічога новага вынаходзіць не выпадае. Механізм тут аднолькавы для калекцыянераў з Беларусі і, скажам, з Японіі. Напрыклад, аукцыёны, наладжванне кантактаў з галерыстамі ды калекцыянерамі... І далей пачынае дзейнічаць дужа банальны прынцып: ёсць грошы — купляй. Да таго ж, вельмі спрашчае справу Інтэрнэт: тваю асабістую прысутнасць можна замяніць на віртуальны кантакт.

— Але ж відавочна, што шукаць творы Парыжскай школы куды прасцей у Парыжы, чым у Мінску...

— Гэта сапраўды так: менавіта ў Парыжы і пагэтуль жывуць легендарныя маршаны — прадаўцы карцін. Але дабрацца да іх можна і адсюль — як, зрэшты, і з любога іншага месца на нашай планеце. Свет адкрыты, і авіябі-

лет з Мінска да Парыжа каштуе прыкладна столькі ж, колькі з Нью-Ёрка.

Сапраўды, чалавек, які жыве побач з рынкам, можа лёгка забяспечыць сябе свежай зелянінай, але і той, хто такіх выгод не мае, таксама не змушаны пазбаўляць свой рацыён вітамінаў — паехаў ды купіў. Таму не пагаджуся з тым, што для беларусаў тут існуюць нейкія асаблівыя складанасці.

Дарэчы, не варта забываць і пра тое, што гэтая выстаўка зроблена сумесна з іншымі беларускімі (і не толькі) калекцыянерамі. Стварэнне тэматых экспазіцыі на базе прыватных збораў — распаўсюджаная ў свеце практыка. Тым больш, як выявілася, такія артфакты ў нашай краіне ёсць: нехта іх ужо купіў. Адпаведна, інструментарый і сапраўды даступны ўсім, ніякіх "чарадзействаў" тут няма...

— А тое, што ёсць падробкі ды размаітыя іншыя віды артмажлярства?.. Парыжская школа — даўно ў "групе рызык"; нават на Беларусі з ёй было звязана некалькі авантур. Як не патрапіць на кручок?

— Асноўных рэцэптаў — некалькі. Па-першае, гэта супрацоўніцтва з прызнанымі экспертамі і галерыстамі. Нашым пастаянным партнёрам стала Надзін Нісавер — адзін з найбуйнейшых у свеце спецыялістаў па Парыжскай школе. І па-другое — удзел у аукцыёнах з бездакорнай рэпутацыяй, такіх, як "Крысціс" або "Сотбіс". Іх экспертныя групы — гэта вельмі сур'ёзнае "сіта". Зрэшты, як сведчыць сусветная практыка, нават і тут ты не застрахаваны ад падробак на ўсе сто працэнтаў — можна хіба мінімалізаваць рызыку.

— А ці даводзілася вам самім ушчыльную сутыкацца з артмажлярствам?

— Як вядома, купюры ў адзін або пяць долараў рэдка бываюць фальшывымі, а вось кобенныя... У жывапісе дзейнічае падобны прынцып: зазвычай падрабляюць тое, што каштуе вельмі дорага. Вартасць нашай калекцыі — гэта менавіта яе рэпрэзентатывнасць і цэласнасць, але шэдэўраў, рыначны кошт якіх утрымлівае сем-восем нулікаў, у ёй

на сёння няма. Таму ўвагу мажляроў мы пакуль яшчэ не прыцягнулі (смяецца). Па меры нашага росту гэта здарыцца, бадай, немінуча, і таму ў перспектыве перад намі паўстане і яшчэ адна задача: "гадаванне" ўласных экспертаў, здатных засцерагчы ад рознага роду мажлярстваў.

— Вы пастаянна гаворыце менавіта пра перспектывы. Адпаведна, выстаўка не стане фінальным акордам вашай работы?

— Што вы! Тут, хутчэй, можна прывесці іншую метафару: увярцюра да сімфоніі. У нашых планах — стварэнне ў Мінску яшчэ адной знакавай культурнай пляцоўкі, і гэты праект нацэлены на вельмі доўга-тэрміновае развіццё. Выстаўка ж — своеасаблівае "разведка боем": нам вельмі важна адчуць рэакцыю публікі, і калі яна будзе адпавядаць нашым чаканням, тады...

— Вы маеце на ўвазе Музей прыватных калекцый, намер запачаткаваць які ўжо анансаваны ў СМІ?

— Так, але... не зусім. Цягам свайго натуральнага развіцця гэтая ідэя ўжо набыла крышачку іншае сэнсавое адценне. Паступова выбудоваецца яшчэ больш сур'ёзны праект, які я назваў бы "Арт-Беларусь". Яго сутнасць у тым, каб пад адным дахам прадставіць унёсак у сусветную мастацкую культуру выхадцаў з нашай краіны. У той музейнай экспазіцыі можна ўявіць і кнігі Скарыны, і слукі паясы, і малюнкi Напалеона Орды... Наведвальнік такога музея (а для дзяцей і моладзі апошні асабліва важны) увачавідкі пераканаецца, што нам папраўдзе ёсць чым ганарыцца, яму нават не трэба будзе нічога даводзіць.

— Яшчэ адна мэта — даць штуршок тым, хто займаецца мастацтвам у нашы дні. Айчынныя творцы часта не могуць асмеліцца на сваё ўласнае мастацкае бачанне. Вялікай іх бядой заўсёды была другаснасць або нават "трацінасць", бяздумная спроба паўтараў нейкіх "агульнапрынятых" узораў. І вось, у выніку... Расійскія вытворцы тэлекантэнт "перажоўваюць" амерыканскія ўзоры, а мы, у сваю чаргу, арыентуемся на расіян. Каб

Шагал, Суцін, Цадкін кіраваліся той самай логікай, яны ніколі не сталі б сусветнымі знакамітацямі. Таму іх лёсы могуць і павінны натхняць. Натхняць адкінуць гэтую боязь: маўляў, а раптам мяне не зразумеюць?

— А раптам і сапраўды не зразумеюць? Тыя ж нашы "парыжане" таксама сутыкаліся з падобнай праблемай... — Такое пытанне мне часта задаюць журналісты. І тады ў адказ хочацца запытаць: дык чаму ж вы, "прафесійныя глядачы", не здолелі ўцямна патлумачыць глядачам "звычайным"? Таму перад новай музейнай установай мае паўстаць і яшчэ адна задача: спрыяне даследчыцкай, папулярна-затарскай рабоце. Гэта жахліва, што ў нас так мала кніг беларускіх аўтараў, прысвечаных айчынным мастакам! Так, не бачыўшы работ тых жа прадстаўнікоў Парыжскай школы, пісаць пра іх вельмі цяжка. Але калі гэтыя творы з'явіцца літаральна "перад вачыма"...

Кожная з тых біяграфій варта кнігі або фільма. Я перакананы ў тым, што шэдэўр — гэта не фарбы, нанесеныя на палатно ў пэўным парадку, але менавіта ўнутранае бачанне мастака. Фарбы толькі яго адлюстроўваюць. Так, сёй-той сцвярджае, што, маўляў, і сам гэтак можа намаляваць. У падобных выпадках звычайна прароджу эксперымент — дастаю аркуш паперы і кажу: ну дык намалюй! У той самай манеры, але — нешта сваё. Гэтага дастаткова, каб суразмоўца сумеўся. Ён адразу разумее, што за мазкамі фарбы ўтоена нейкае мысленне, эмоцыі...

— Ваш першы выставачны праект не прымуся адмовіцца ад традыцый — грандыёзны тэатральны фэст "ТЭАРТ" распачнецца ўжо неўзабаве. У адным з папярэдніх інтэрв'ю вы казалі, што ўдзел банка ў яго арганізацыі прызначаны паспрыяць фарміраванню на Беларусі сярэдняга класа. Я быў здзіўлены: звычайна гэтае паняцце ў нас трактуецца толькі ў эканамічнай плоскасці, нават не думаючы пра яго "культурны цэнз"...

— Фарміруючы нішу "Белгазпрамбанка", мы вызначылі некалькі важных складнікаў. Вядома, наша задача № 1 — быць інструментам, які дапамагае людзям багацець. Гэта — наша прафесія. Але неўзабаве мы ўсвядомілі, што прадстаўнікі сярэдняга класа хваляюць не толькі даходы, — гэта асоба, якая ўмее суперажываць. Мы сталі ініцыятарамі дабрачыннага фонду "Шанец" — і хутка пераканаліся: гатоўнасць дапамагчы ўласціва чалавечай натуре, яна закладзена нават на генетычным узроўні. Мы пачыналі фонд у год сусветнага крызісу, і праект адразу сябе спраўдзіў! Сёння фонд мог бы існаваць ужо нават незалежна ад нас: адзін рубель банка генеруе восем рублёў знешніх сродкаў.

Але асоба мае і яшчэ адну важную патрэбу: задумвацца, адчуваць... А эмацыяны ды інтэлектуальны пасыл тэатра — мабыць, наймацнейшы. І тут вынікі нашай пяцігадовай працы, па шчырасці, досыць сціплыя. Пакуль я так і не зразумеў, ці патрэбны гэтыя фестывалі айчыннаму прафесійнаму асяроддзю. Так, мы можам бачыць у Мінску лепшыя еўрапейскія спектаклі, але ці паўплывала гэта неяк на ўласна беларускія пастаноўкі?

— Затое фэст дакладна патрэбны глядачу: сёння спрабаваў купіць білеткі, але — марна...

— Сапраўды, змена глядацкай аўдыторыі — навідавоку. Мы вельмі хацелі, каб тэатр у Мінску стаў модным — пры ўсёй непавазе да гэтага слова, — бо для сярэдняга класа быць культурным увогуле павінна быць модна. І вось, цяпер нярэдка бачыш у зале зусім не "вузкатэатральную" публіку. Ды і просьбы маіх сяброў дастаць білет гукаць усё часцей. Гэта ўнушае аптымізм.

— Якія перашкоды для развіцця дзяржаўна-прыватнага партнёрства падаюцца вам найістотнымі: ментальныя або юрыдычныя?

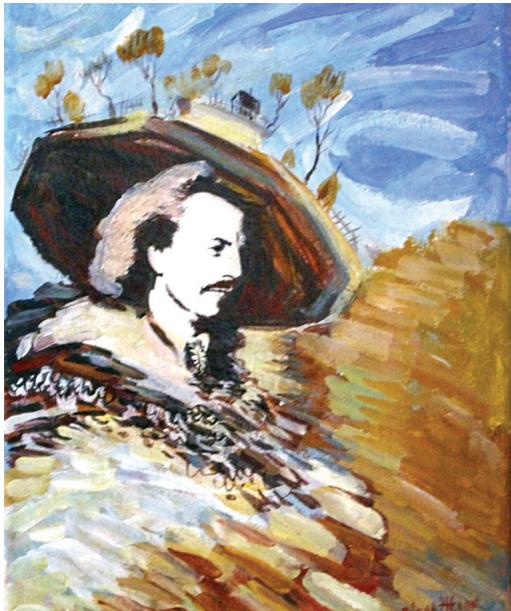
— Мне даводзілася сутыкацца з дзвюма канцэпцыямі паводзін: альбо па прынцыпе "Дай грошай і ідзі адсюль, бо мы самі ведаем, што рабіць", альбо іншы варыянт: "Барын, ты скажы, а мы сыграем". Натуральна, абедзве яны — непрымальныя. Але калі мы кажам: дык вы спярша пераканайце нас у вартасці праекта, — крыйдзяцца і сыходзяць. Калі паціскаем плячыма: маўляў, адкуль нам ведаць, што вам "граць", — таксама сыходзяць. Вось і пасупрацоўнічалі...

Што да юрыдычных бар'ераў... Пад час набыцця твораў для гэтай калекцыі мы прыйшлі да высновы, што падобны выпадак айчынным заканадаўствам як бы не прадугледжаны. Установа культуры можа ўвозіць у краіны творы мастацтва без падатку ў 20%, але ж мы — не ўстанова культуры, таму давлялося заплаціць. Так, потым гэтыя сродкі дзяржава нам вярнула. Але — менавіта потым. Ну добра, для нас яны не былі невырашальнай праблемай. А ўявіце, што дробны прадпрыемльнік вырашыў падарыць карціну школе, дзе вучыцца яго дачка...

Стымуляваць дабрачыннасць у наш час вельмі важна. Менавіта таму мы хочам стаць "раздражняльнікам", справакаваць імпульс: вось, маўляў, а я магу лепш!.. Пасля з'яўлення "Шанца" паўсталі і іншыя дабрачынныя фонды. Іншыя банкі таксама пачынаюць падтрымліваць тэатральныя праекты. Перакананы ў тым, што і выстаўка выкліча ланцуговую рэакцыю. І гэта — выдатна! Калі нехта нас пераўздыдзе, я буду папраўдзе найшчаслівым чалавекам!..

Гутарыў Ілья СВІРЫН

Мастыхін

Я.Ждан. Аўтапартрэт.

родную зямлю, любоў да роднай прыроды і людзей свайго краю.

Экспазіцыя паказвае Яўгена Іванавіча мастаком шырокага дыяпазону. Шмат вольнага часу аўтар праводзіць на радзіме — у Нясвіжчыне. Родныя мясціны даюць яму шмат новых творчых адкрыццяў, тут ён чэрпае матэрыялы для сваіх твораў. А яшчэ адна тэма яго вельмі хвалюе — тэма Божай Маці з дзіцем, якая шырока выкарыстоўваецца ў сусветным выяўленчым мастацтве і літаратуры. Увогуле,

Талент Яўгена Ждана як партрэтаста — відавочны. Яго работы вылучаюцца рэалістычнай выразнасцю, мноствам псіхалагічных адценняў, разнастайнасцю колераў. Яны насычаны багатым духоўным светам, неабмежаванай фантазіяй у кампазіцыйных рашэннях, дынамікай ліній, колеравай гамы. Па вялікім рахунку, у аснове яго манеры і стылю — імпрэсіяністычны пачатак і смельчых рашэнні, якія нараджаюцца з дапамогай авангардных уяўленняў, што дае магчымасць раскрыць глыбіню і змест ладу, душэўны і эмацыянальны стан партрэтаемых.

Дадзеная наватарская манера ўласціва большасці твораў жывапісца. Менавіта гэтымі арыгінальнымі прыёмамі вылучаецца ён сярод іншых мастакоў.

Вялікае месца ў творчасці Ждана займаў і займае духоўны

Бамонд: опера, балет

Няўжо тая самая Таццяна?..

“Метафары барока і рытм джаза”... Скажаце, іх нельга сумяціць? Хіба на барочныя тэмы паспрабаваць прымерыць джазавыя “вопраткі”. А між тым, у нашым Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета рызыкнুলі сумяціць гэтыя два прынцыпова розныя вектары, што называецца, усутыч, без усякіх стылёвых змяненняў, аб’яднаўшы ўсяго толькі апантанасцю музыкантаў і рэжысёрскімі фантазіямі. Што ж атрымалася?

Ад пейзажа Радзімы — да духоўнага жывапісу

У Нясвіжскім гісторыка-краязнаўчым музеі працягваецца выстаўка заслужанага работніка культуры Беларусі, мастака Яўгена Ждана, прысвечаная 75-годдзю з дня яго нараджэння і 50-годдзю творчай дзейнасці.

Я.Ждан. Эскіз дэкарацыі да оперы Ш.Гуно “Файст”.

Яўген Іванавіч валодае шчаслівым дарам: перадаваць іншым праз свае творы захапленне светам, сваёй зямлёй, прыродай. Здольнасць ствараць у карціне мастацкі вобраз, перадаваць самае важнае, глыбокае і таёмнае, тыповое і арыгінальнае — характэрныя рысы, галоўная вартасць эцюдаў і карцін гэтага выдатнага жывапісца, сцэнарафа, графіка, плакатаста.

Гонар за родную зямлю нараджаецца яшчэ ў дзяцінстве — як першы вясновы парастак, ён набірае сілу, мацнее на працягу ўсяго жыцця. Гонар гэты не можа ўзнікнуць па волі каго-небудзь старонняга або быць прышчэплены адмысловым законам. Яго вытокі — у сэрцы, душы чалавека, разам з любоўю да роднага дому, квяцістага лугу, сіняга льнянога поля, шуму дубровы. Ён — у любові да песень, музыкі, паданняў, абрадаў свайго народа. З дапамогай работ, якія прадстаўлены на выстаўцы, мы ўбачым, як мастак успрыняў і перадаў нам гонар за

вобраз Жанчыны — адзін з галоўных яго мастакоўскіх інтарэсаў. Жанчына — сястра, жонка, сяброўка, і самае высокае яе прызначэнне — маці. Жанчына дае жыццё, яна ахоўвае жыццё. Ад кахання да жанчыны нарадзілася ўсё цудоўнае на зямлі — такі творчы пасыл Яўгена Ждана.

Нараджаны ў палотнах вобраз маці — сумны і светлы, просты і ўзнёслы — закраена самыя патаемныя пачуцці, якія мы адчуваем да родных. Мастак любіць сваіх герайнаў, надае ім узнёсласць, пранікае ў іх навакольны свет і сам чэрпае ў ім натхненне.

жывапіс. Мастаком напісана больш за 20 ікон беларускіх святых. На аснове яго твораў выдадзены манаграфія, альбомы, календары, якія створаны на аснове цыкла абразоў “Беларускія святыя”. Згаданы цыкл перададзены Нясвіжскаму праваслаўнаму храму. За яго ды за іншыя значныя творы Яўген Ждан атрымаў званне лаўрэата Нацыянальнай прэміі “За духоўнае адраджэнне”.

Ірына КАЛІБАБА, навуковы супрацоўнік ДУ “Нясвіжскі гісторыка-краязнаўчы музей”

Анонс гэтага вечара, дадзены ва ўнутрытэатральным часопісе “Партэр”, калі і “прыцягваў”, дык абсалютнай шарагонасцю, памножанай на бязглуздзіцу: “Канцэрт салісткі оперы, лаўрэата міжнародных конкурсаў Таццяны Гаўрылавай. Выконваюць вядучыя салісты оперы і артысты аркестра. Партыя фартэпіяна — лаўрэат міжнароднага конкурсу Святлана Колас-Іванова”. Жадаючых паглядзець, як сольнік аднаго артыста будучы “выконваць” іншыя, сабралася паўночная Камерная зала імя Л.Александровскай, дапоўненая дадатковым радам прыстаўных крэслаў. І тыя, хто прыйшлі, не прагадалі, бо за адзін білет атрымалі, можна сказаць, два спектаклі, два бенефісы і дэбют. Усё — не проста “са знакам якасці”, а пазначанае бездакорным вакалам, пачуццём ансамбля, сапраўднай тэатральнасцю і, галоўнае, крэатывам.

Ноты раскіданы па падлозе, бы восеньскае лісце. Крыху драпіроўкі, старадаўнія фаліянты, мерны “поступ” метранома, вынесенага на авансцэну, — мы накіроўваемся ў эпоху барока. Пачынаючы вечар, Таццяна Гаўрылава моўчкі спыняе метраном, і разам з ім быццам спыняецца час. Увасабленнем барочнай сімвалікі становяцца і салісты-інструменталісты: тая ж флейтыстка Вікторыя Арлова — бы душа са свету ценяў. Сімвалам “спыненага часу” становіцца і фінальны паклон барочнага аддзялення канцэрта: удзельнікі заміраюць у позах антычных скульптур.

Затое колькі жывога жыцця ў музыцы! Барока паўстае не ў напудраным парыку, ад якога патыхае нафтаінам, і не з моднай касметыкай, а зусім без грыву, “як яно ёсць”. Менавіта ў такім выглядзе даўніна аказваецца надзвычай блізкай нам сваімі кантрастамі-канфліктамі. Раптам вымалёўваецца заканамернасць цыклічнасці ў мастацтве: шэдэўры позняга барока, якія мы пачулі, нібыта “прадракалі” рамантызм, што паўстане вяртаннем да былых жарсцяў пасля гарманічна-ўраўнаважанага класіцызму. Як ні дзіўна, але самай сучаснай з оперна-барочных герайнаў выглядала Клеопатра Г.Гендэля ва ўсіх складанасцях і супрацьлегласцях яе характары: ад кранальнай лірыкі і прыхаванай эротыкі да герайчнасці, уладальбоства і трагедыі. Выканальніца ж майстэрства пры гэтым дасягнула такога найвышэйшага пілатажу, што, не зазіраючы ў праграмку, можна было азначыць, дзе скончылася музыка Г.Гендэля,

Дж.Пергалезі і пачалася — І.С. Баха: настолькі стыльва па-рознаму былі інтэрпрэтаваны творы майстроў. А мы ж прызвычаліся чуць Таццяну ў зусім іншай музыцы, адно XIX стагоддзя.

Джазавае аддзяленне ўвогуле ператварылася ў монаспектакль, але з эпізодычным удзелам іншых салістаў, якія быццам паўстаюць ва ўспамінах герайна. Сама ж яна не толькі спявае, але і расказвае пра сябе (сюэтным ходам была абрана сітуацыя кастынгу, дзе салістка звяртаецца да “членаў журы” — усіх прысутных, разважае, узгадвае штосьці ўслых). І калі песням Дж.Гершвіна часам не хапала свабоды свінгавання, дык выкананне сімфаджазавых фрагментаў і асабліва нумароў з оперы “Поргі і Бэс” было папраўдзе на найвышэйшым узроўні. І гэта прытым, што параўноўваць было з чым і кім: улетку маэстра Аляксандра Анісімаў лаўрэату ў філармоніі кампазіцыю паводле “Поргі і Бэс” з запрашэннем вядучых амерыканскіх спевакоў — носьбітаў гэтай культуры. Наталля Акініна ў ролі Элы Фіцджэральд нічым не ступала арыгіналу (не толькі па загрыміраванай знешнасці — па спевах). А колькі тонкіх псіхалагічных фарбаў, якія, здараецца, губляюцца на вялікай сцэне, знайшоў Ілья Сільчукоў!

Другой, пасля Т.Гаўрылавай, бенефіцыянткай вечара (а ў чымсьці, можа, і першай) можна было назваць Святлану Колас-Іванову. Яна падабрала большасць рэпертуару і зрабіла пералажэнні для абодвух камерных ансамбляў (у іх складзе асабліва ўразліва віяланчэліст Аляксандр Іванов і кантрабасіст Віталь Весаляўскі). А да таго ж, абодва аддзяленні не сыходзіла са сцэны: у другім — з-за раяла, а ў першым — з-за клавішаў, “задрапіраваных” пад клавесін (ну няма ў Нацыянальнай оперы гэтага інструмента, запатрабаванага, між іншым, ва ўсіх старадаўніх операх і ў нават “Севільскім цырульніку” Дж.Расіні). Дэбютантам жа выступіла малады рэжысёр Вольга Бураўлёва. Гэта ўжо не першая яе самастойная праца ў тэатры (яна ставіла святочны канцэрт да Дня Перамогі), але дэбют на камернай сцэне і ў жанры рэвію.

І ўсё б цудоўна, ды толькі... Няўжо гэты праект — “аднаразовы”? Да ўсяго, не захаваны для нашчадкаў у відэаверсіі. Добра, што хаця б Беларускае радыё зрабіла аўдыязапіс, які пойдзе ў эфіры канала “Культура” 2 кастрычніка.

Надзея БУНЦЭВІЧ
На здымку: Таццяна Гаўрылава.

Музейны падарунак — дзецям

У выдавецтве “Беларусь” нядаўна выйшаў у свет дзіцячы даведнік “У свеце рускага мастацтва” — на выяўленчым матэрыяле збору Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.

Выданне тыражом у 1300 экзэмпляраў — па сваёй сутнасці, унікальнае. Вядома, што музейных даведнікаў — мноства, але ўсе яны разлічаны, так бы мовіць, на дарослую публіку. А тут, упершыню ў Беларусі, — даведнік для дзяцей, а таксама для іхніх бацькоў! Мэта яго — дапамагчы ўсім, хто жадае бачыць сваіх дзяцей адукаванымі, самастойна думачымымі і ўвогуле высокакультурнымі асобамі, для якіх наведванне музеяў стане такой жа духоўнай патрэбай, як захапленне музыкай, танцамі, спортам, кіно.

Згадзіцеся, што ў галіне выхавання дзяцей выяўленчым мастацтвам у нас ужо шмат дзесяцігоддзяў існуе мноства “белых плям”, і разабрацца, што сёння “добра” і што “дрэнна” ў “мастацкім каралёўстве”, цяжка нават і дарослым, якіх у дзяцінстве не вучылі азам элементарнага разумення асноў выяўленчай культуры.

І ў гэтым сэнсе дадзены даведнік (кіраўнік праекта — Уладзімір Пракапцоў, аўтар канцэпцыі — Таццяна Рэзнік) — своеасаблівая “чарадзейная” азбука падарожжа па Краіне цудоўнага.

Аўтар тэкста — кандыдат мастацтвазнаўства Іна Тамашава знайшла добрую і цёплую інтанацыю размовы

з дзіцем, цягам якой даходліва выплываюць віды і жанры мастацтва, пластычная манера творцы, мастацкія стылі і кірункі. Вялікая заслуга і мастацкі Кацярыны Шапашнікавай, якая прыдумала забавных персанажаў, што “чытаюць” ды “разглядаюць” даведнік разам з малечай. Выданне багата ілюстравана і вельмі дапамагае і школьнікам малодшага ўзросту, і іхнім бацькам, і нават выкладчыкам, што працуюць з дзіцячай аўдыторыяй.

Карысным гэты альбом будзе і для тых наведвальнікаў музея, якія прыйдуць азнаёміцца з музейнымі каштоўнасцямі самастойна, без экскурсавода.

Праўда, хацелася б, каб падобны даведнік з’явіўся на беларускай мове і быў прысвечаны творам айчынных мастакоў, што сёння ўпрыгожваюць залы галоўнага духоўнага храма мастацтва нашай краіны. І мог бы называцца ён аналагічна: “У свеце беларускага мастацтва”.

Б.К.

"Вясёлая і звонкая"

У гэтай ступені настрой і характар "Анімаёўкі-2012" вызначыла яе адкрыццё. Сёлета цудоўнае сонечнае надвор'е неацэнна паспрыяла магчымасці прадэманстраваць на кінафоруме сваю галоўную навацыю — праменады па "чырвонай дарожцы", які ладзіўся ўпершыню за гісторыю фестывалю. І гэта сапраўды было непаўторна!

Выканаўца ролі Жанеты ў серыяле "Вяртанне Мухтара" — заслужаная артыстка Расіі Аксана Сташэнка прайшла па славытым "чырвоным под'юме" пад руку з анімацыйным персанажам Шрэкам; народны артыст СССР, тэатральны рэжысёр, педагог, акадэмік Алег Дураў (так, ён стаў госцем сёлётай "Анімаёўкі") не адмовіўся зрабіць урачысты шпацыр разам з Шарыкам — героем вядомага мультфільма "Канікулы ў Прастаквашына", якога ён агучваў; актрыса Аліна Кукішкіна, чыім голасам размаўляе гарэзлівая Маша з анімацыйнага серыяла "Маша і мядзведзь", была ў суправаджэнні свайго сябра Мішкі... Удзельнікі фестывалю, сярод якіх, падкрэслім, і юныя аніматары — намінанты конкурсу "Я не чараўнік, я толькі вучуся...", і члены журы — дырэктар Міжнароднай асацыяцыі анімацыйных фільмаў Афрыкі і Арабскіх краін Махамед Газала (Егіпет), мастацкі кіраўнік Студыі анімацыйных фільмаў "Азанфільм" Эльчын Ахундаў (Азербайджан), рэжысёр студыі "Анімайстар" Максут Жарымбетаў (Казахстан), рэжысёр, мастак-аніматар, заслужаны дзеяч мастацтваў Расіі Уладзімір Тарасаў (Расія), рэжысёр і мастацкі кіраўнік РУП "Беларускі відэацэнтр" Аляксандр Карпаў (Беларусь) ды, вядома, старшыня "строгага, але справядлівага" пан Марэк Хадачыньскі (Польшча), — прынялі "правільны гульні" "вясёлага фэсту" і з задавальненнем віталі дзіцячую публіку, якая фатаграфавала гацэй, стоячы паабал па "зорнай зоне".

Тэатральнае шэсце прайшло настолькі ярка, што многія з гледачоў паглычлі яго апафеознай часткай старту фэсту, а таму са здзіўленнем праходзілі ў залу кінатэатра "Радзіма" — галоўную фестывальную пляцоўку. Тут прадоўжыла хаду "Анімаёўкі-2012" афіцыйная цырымонія адкрыцця, у якой форум віталі прадстаўнікі ўлады краіны.

У цэлым, тэатралізаванае шоу на Плошчы Зор, выступленні дзіцячых калектываў, размах сёлётайга фэсту, сама ўнікальная спецыфіка кінафоруму — усё разам стварала асаблівую атмасферу фестывалю, якую "Анімаёўка" не страціла за час свайго сталення.

Маштабная і багатая на адкрыцці

Так, 15-годдзе фестывалю яго арганізатары імкнуліся падкрэсліць самым розным чынам: ад адпаведнага афармлення залы кінатэатра "Радзіма", дзе на стывізаваных пад кінаплёнку постажах былі прадстаўлены кадры з фільмаў — пераможцаў форуму розных гадоў, да спецыяльных анімацыйных праграм.

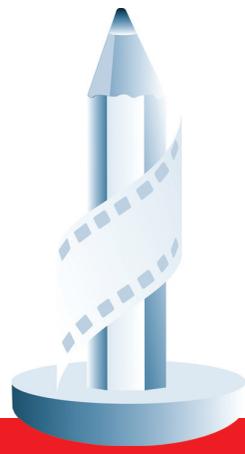
Ды яшчэ лічбы, якія сёлета ўражвалі як ніколі. Колькасць краін-удзельніц форуму — 18, конкурсных праграм — 9, дзіцячых студый, якія прынялі ўдзел у конкурсе "Я не чараўнік, я толькі вучуся..." — 9, а ён, падкрэслім, ладзіцца толькі другі раз (летась студыя было толькі дзве!), ды і колькасць фільмаў галоўнага конкурсу — 83 — лічба больш чым унульшальная.

Вынікі "Анімаёўкі-2012"

XV Міжнародны фестываль анімацыйных фільмаў "Анімаёўка" завяршыўся перамогай стужкі кітайскага аніматара Мао Цічао "Пантофлі". "Крыштальны аловак" і каштоўны прыз адправяцца да рэжысёра і сцэнарыста "Magic Animation Studio" ў Паднябесную.

Але ж не засталіся без узнагарод і беларускія аніматары. Міхаіл Тумеля атрымаў "Крыштальны аловак" у прэстыжнай намінацыі "Майстру", якая даецца за дасягненні творцы ў цэлым. У конкурсе дзіцячых анімацыйных фільмаў "Я не чараўнік, я толькі вучуся..." журы за тонкі падыход да дзіцячай творчасці і мастацкі ўзровень карцін вылучыла ў пераможцы Студыю дзіцячай

Не з'яўляецца маветонам

"Дарослы" паварот "Анімаёўкі-2012"

Ужо толькі праз нечаканае рашэнне журы ў выбары ўладальніка Гран-пры XV Міжнароднага фестывалю анімацыйных фільмаў "Анімаёўка" ўвойдзе ў гісторыю. "Ваявалі, ваявалі, — адзначыў тую барацьбу меркаванню ў стане спецыялістаў старшыня журы, рэжысёр, сузаснавальнік і дырэктар "Саюза Немагчымага Тэатра" Марэк Хадачыньскі, абвешчаючы вынікі, — і вырашылі лёс пераможцы праз галасаванне. Так, лепшым фільмам фестывалю становіцца стужка "Пантофлі" рэжысёра Мао Цічао (Кітай)". Ужо зараз на адрас "строгага і справядлівага" пасыпаліся папрокі наконт выбару занадта складанай карціны. Аднак і сам сёлётай фестываль атрымаўся менавіта такім — зусім няпростым: у плане спалучэння старога часу і новага, традыцый і эксперыментаў, перавагі дарослай анімацыі над дзіцячай і г. д. Ды, тым не менш, новыя тэндэнцыі не перакрэслілі галоўнага — душэнасці "Анімаёўкі": фестываль па-ранейшаму яскрава гучыць.

Госці фестывалю прыбылі на Плошчу Зор на Паравозіку з Рамашкава.

У сувязі з гэтым журы напружана працавала.

— Я быў у журы шматлікіх кінафорумаў, — прызнаецца егіпецкі аніматар Махамед Газала, — але каб мне давёлося глядзець столькі фільмаў запар — такога ніколі не было! — І тут жа дадае, што, з іншага боку, гэта вельмі карысна, бо некаторыя стужкі ён нідзе больш не зможа паглядзець.

Дарчы, Махамед Газала прывёз у Магілёў унікальную падборку афрыканскай анімацыі. Высветлілася, што з'яўленню на кантыненте гэтага віду мастацтва Афрыка абавязана... Беларусі! Менавіта з нашай краіны ў першай палове XX стагоддзя ў Егіпет прыехалі браты Фрэнкель і, стварыўшы першы мультфільм, заснавалі тут школу анімацыі, якой сёлета спаўняецца акурат 75 гадоў.

анімацыі "МыЁсцы". Спецыяльным дыпламам "За майстэрскае раскрыццё тэмы" была адзначана анімацыйная стужка "Двед" Аляксандра Ленкіна.

З важкім пакетам узнагарод з'ехалі з фестывалю і польскія аніматары. Нестандартны погляд і высокі ўзровень візуальнай культуры творцаў студыі "Se-ma-for" былі адзначаны журы на прыкладзе стужак "Жыццёвая неабходнасць" — перамога ў намінацыі "Лепшае выяўленчае рашэнне", "Маска" — "Лепшы эксперыментальны фільм" і "Хлопчык Дэні" — спецыяльны дыплом "За мастацтва з галавой".

Адна з новых карцін Алег Ужынава — "Адзін дома" з серыяла "Маша і мядзведзь" стала ўладальнікам Прыза глядацкіх сімпатый. Ну а лепшым фільмам для дзяцей па версіі журы была прызнана стужка чэшскага аніматара Дэвіда Сукупкі — "Розум і ўдача".

— Таму для мяне асабліва цікава павядаць у вашай краіне, — адзначае Махамед Газала, — адкуль прыехалі браты Фрэнкель — пачынальнікі афрыканскай і нават арабскай анімацыі...

Яшчэ адзін цікавы гістарычны факт. Сёлета спаўняецца 100 гадоў з "дня нараджэння" расійскай анімацыі, якая вядзе свой адлік ад стужкі Уладзіслава Старэвіча "Цудоўная Люканида, або Вайна вусачоў з рагачамі". Аднак на прэс-канферэнцыі высветлілася, што выхад карціны славагата стваральніка лялечнай анімацыі лічаць за час нараджэння анімацыйнага мастацтва і ў Польшчы.

— Ётак сама, мяркую, на спадчыну Уладзіслава Старэвіча можа прэтэндаваць і Літва, — зазначаў прадюсар польскай кінастудыі "Se-ma-for" Збігнеў Жмудскі, — бо вырас майстар у Коўна.

— Таксама як і Беларусь, — падтрымалі тэму агульных вытокаў анімацыі беларусы.

Такім чынам было вырашана, што, як заўжды, перамагло само мастацтва.

Новая і ранейшая

І, нарэшце, конкурсная праграма, адметнасцю якой сёлета стала... сталенне анімацыі. Семдзесят працэнтаў фільмаў-канкурсантаў можна было б аднесці да катэгорыі "Анімацыя для дарослых" або "Анімацыя для дзяцей старэйшага школьнага ўзросту", бо тэмы, узнятыя ў стужках, часам сягалі далёка за межы "дзіцячай пляцоўкі".

Паказальнай у гэтым сэнсе стала анімацыя Іспаніі. Вялікае ўражанне на журы зрабіў фільм іспанскага аніматара Грэгорыя Мура "Хто пратрымаецца больш?", у якім распавядалася пра магчымыя вынікі рызыкаўнай дзіцячай гульні: пастаяць "да апошняга" на чыгуначных пуцях перад цягніком, што набліжаецца. Герой гэтай гісторыі — дзесяцігадовы хлопчык — не гіне, як можна было б уявіць, а застаецца жыць

што да апошняга, дык у сёлётай конкурснай праграме "добрае кіно для дзяцей" было не ў большасці. Аднак менавіта якасныя анімацыйныя стужкі для дзіцячай аўдыторыі годна вылучаліся на агульным фоне. У прыватнасці, гэта датычылася чэшскай, расійскай і беларускай анімацыі. Як зазначаў яшчэ на прэс-канферэнцыі генеральны дырэктар "Беларусьфільма" Алег Сільвановіч, свайё актуальнай задачай кінастудыя бачыць менавіта стварэнне падобных стужак. Ужо сёння ў вытворчасці знаходзіцца серыялы для дзіцячай аўдыторыі: "Пра дзяўчынку Жэню", "Рыбка па імені Нельга", "Казкі братоў Грым", ды і серыял пра Несцерку нельга не далучыць да катэгорыі "добрага кіно".

На форуме закраналася і пытанне стварэння дзіцячых студый анімацыі. Першую з іх у Магілёве плануюць адкрыць ужо ў кастрычніку на базе аднаго з кінатэатраў горада.

— У бліжэйшы час кінастудыя "Беларусьфільм" абяцала перадаць нам мультстанок, — дадала больш інфармацыі на гэты конт дырэктар абласнога "Кінавідэапракату" і Міжнароднага фестывалю анімацыйных фільмаў "Анімаёўка" Ірына Белякова, — а мы за гэты час падбяром выкладчыка і кіраўніка...

Леў Дураў з Шарыкам з Прастаквашына.

з чэрапна-мазгавой траўмай, ператвараючы ўласнае жыццё і жыццё свайё сям'і ў пльыню пакут. Як ставіцца да гэтай стужкі? Ці не надта жорсткі гэта фільм-папярэджанне? Або наадварот: дзейсны і запамінальны? Журы не прышло да агульнай высновы.

Іншая іспанская карціна — і яшчэ адна зусім не дзіцячая тэма. "Дзізі катэр" — гэта гісторыя пра дзяўчынку, якая сумуе па сваім сябры, хлопчыку, што трагічна загінуў пад час ваенных дзеянняў. У фільме візуальна абыгрываецца назва амерыканскай авіяцыйнай бомбы, якая выкарыстоўвалася ў час вайны ў В'етнаме: бомба акурат мае такое прозвішча — "дзізі катэр", што перакладаецца з англійскай мовы як "касілка маргарытак". І ў дадзеным выпадку тыя маргарыткі — менавіта дзеці, а бомба — сімвал вайны, якая не літуе самае дарагое — жыцці і псіхіку дзяцей. Чым жа гэтая тэма не актуальная для творчага ўвасаблення, калі ваенныя канфлікты сёння адбываюцца па ўсім зямным шары?

Як зазначыла ўдзельнік сёлётай селекцыйнай камісіі (апошняя, падкрэслім, упершыню за гісторыю фэсту была міжнароднай) рэжысёр-аніматар Людміла Трапезнікава, гэты "дарослы" паварот у сучаснай анімацыі абумоўлены часам. "Анімацыя, нагадаю, і пачыналася як мастацтва, разлічанае на дарослых, — пракаменціравала спецыяліст новую-старую тэндэнцыю, — таму не дзіва, што сёлета аніматары сталі ўнімаць у стужках тыя складаныя пытанні, з якімі сутыкаюцца ў жыцці". Аднак, рэжысёр зазначае, што тым больш каштоўным у гэтым свеце, поўным праблем, становіцца "добрае кіно для дзяцей".

Такім чынам, за вектар руху айчынай анімацыі ў рэчышчы стварэння фільмаў для дзяцей можна не хвалявацца. Аднак...

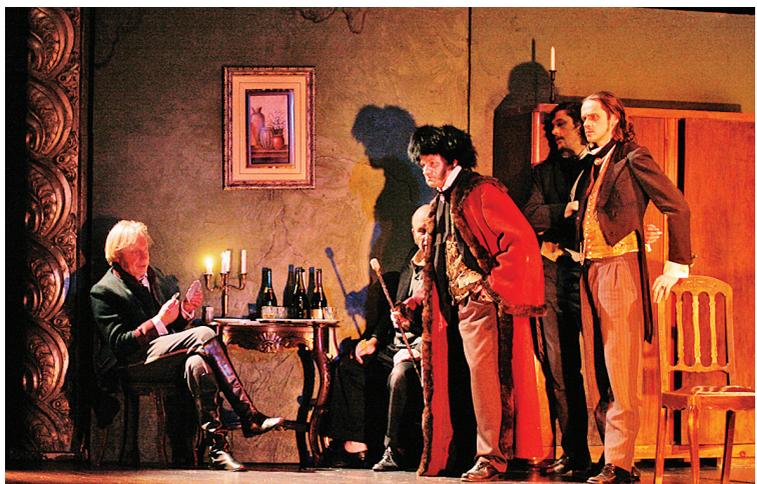
Як паказала "Анімаёўка-2012", разважанне на сур'ёзныя тэмы ў фармаце анімацыйнага кіно не з'яўляецца "маветонам", бо права кожнага з творцаў — рабіць такое кіно, якое ён лічыць важным для душы і розуму; у адным варыянце анімацыя можа стаць арт-тэрапіяй, у другім — папярэджаннем, а ў трэцім — жорсткім эксперыментам... Галоўнае тут — дакладнае вызначэнне свайго гледача.

Мо і сапраўды той самы "дарослы" паварот у анімацыі, які выявіла "Анімаёўка-2012", не ёсць загана сучаснай цывілізацыі? Магчыма, гэтыя называльныя для нашага грамадства практыкі анімацыйнага мастацтва проста патрабуюць да сябе адпаведнага стаўлення і фармату? І "Анімаёўка" як адзіны фестываль такога роду на Беларусі здольная прыняць гэты кірунак ды знайсці яму адпаведнае месца? Пытанні, якія паўсталі дзякуючы магілёўскаму форуму, варта таго, каб абмеркаваць іх не на адным "крутым сталі".

...А рашэнне журы і павінна быць нечаканым.

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Магілёў — Мінск
Фота Іны МЕЛЬНІК

Дэвізам сёлетняй "Белай вежы" і, адпаведна, праграмаўтваральным стрыжнем арганізатары фестывалю абралі формулу "Класіка PLUS", чым далі падставы для грунтоўнага аналізу: якімі ж спосабамі ў сучасным тэатральным свеце класіка "адваёўвае" сабе месца пад сонцам? Балазе конкурсная праграма форуму яскрава прадэманстравала ўсе асноўныя спосабы яе бытавання ды накірункі развіцця.

Сцэна са спектакля "Гульцы" паводле М.Гогаля Рускага тэатра Эстоніі (Талін, Эстонія).

скі тэкст прагучаў са сцэны як... рэпрызы тэлевізійнага "Крывога люстэрка". Адпаведнае акцёрскае існаванне на сцэне, пабудаванае як чарада самастойных тэатральных гэтаў, раздзірала і саму п'есу на мноства тэатральных анекдотаў, звязаных між сабой адно толькі агульнымі персанажамі. Але... На фоне імгненых глядацкіх рэакцый, якія акцёры штохвіліны правакавалі, класіка ператварылася ў маспэжыў. Наколькі ж разумны гэты шлях — "апускання" ад узроўню гледача-судворцы да ўзроўню гледача-спажываўца?

3 гісторыі — у побыт

Сёлетняя афіша "Белай вежы" прадставіла шэраг спектакляў, у аснове якіх — тыя ці іншыя нацыянальныя культурныя традыцыі. Гэта і эпас калмыкаў або комі, і традыцыі японскага тэатра кабукі. Якім чынам традыцыю, этнічную культурную спадчыну транскрыбіраваць у прастору сучаснай побытавай культуры?

Нацыянальны драматычны тэатр імя Б.Басангава з Элісты, які прадста-

най гульні метадамі масавікоў-аніматараў даць дзвем базавым уяўленні пра нацыянальную культуру. Прыкладнае значэнне гэтага віду дзейнасці пераацаніць немагчыма. Аднак іншая справа, што мастацкія якасці тут нярэдка саступаюць задачам інфармацыйна-адукацыйнага характару.

Нацыянальны музычна-драматычны тэатр Рэспублікі Комі з Сыктывічара, які прадэманстравуе ў конкурснай праграме спектакль "Вахак", заснаваны на іжма-колвінскім эпасе, таксама відавочна імкнецца ўводзіць у будзённае жыццё сюжэты традыцыйнага народнага фальклору. Але ён, у адрозненне ад калмыцкага тэатра, робіць гэта за кошт выкарыстання модных сэння тэатральных форм. У прыватнасці, іх фестывальны спектакль уяўляе з сябе спробу стварэння сцэнічнага мюзікла, у аснове якога — народны эпас. І гэта не адзінакая спроба: сярод іншых пастановак, што ідуць у рэпертуары тэатра, можна ўбачыць нават фантастычны баявік. Безумоўна, падобная актуалізацыя

Актуалізацыя ці асучаснаванне?

Зрабіць "стары" сожэт жывым і пазнавальным — вось тая звышзадача, што ставіць перад сабой ці не кожны рэжысёр, звяртаючыся да класікі. Якім чынам? Вось пытанне, адказ на якое і вызначае значную долю поспеху будучага спектакля. Сёлетняя "Белая вежа" яскрава прадэманстравала, што актуалізацыя — гэта не проста асучаснаванне твора за кошт увядзення ў яго пазнавальных элементаў ды прыкмет нашага сённяшняга жыцця. Вяўленне жывых і вострых тэм сучаснасці — вось шлях, праз які класіка, не відазмяняючыся і не трансфармуючыся ў сваёй першааснове, бы хамелеон, набывае адпаведную і актуальную нашым дням "афарбоўку".

Вывучэнне, прэпаратыраванне псіхалогіі чалавечага азарту, яго імкнення да "самападману" дзеля атрымання чарговага адрэналінавага ўсплёску — вось кола ўвагі, якое прапанаваў нам спектакль "Гульцы" Рускага тэатра Эстоніі. Знакамітая гоголеўская гісто-

"Белая вежа-2012": тэатральныя абліччы класікі

Кансервуючы, зберагаць

Традыцыя як эталон тэатральнай школы — на гэтую формулу вельмі часта абапіраюцца рэжысёры, якія ў сваіх пастаноўках звяртаюцца да твораў класічнага рэпертуару, атаясамліваючы два гэтыя паняцці і ператвараючы іх, па сутнасці, у сінонімы, што вельмі часта выклікае заканамерныя пытанні адносна слухнасці падобнага творчага падыходу.

Не абышлася без гэтых узораў і сёлетняя "Белая вежа". Бадай, самы яскравы — спектакль "Апошні тэрмін" В.Распуціна Дзяржаўнага акадэмічнага Малога тэатра з Масквы. Скажаць, што брэсцкая публіка чакала гэтую пастаноўку, значыць не сказаць анічога. Прадчуванне сустрэчы з Малым тэатрам — аплотам тэатральнай школы і галоўным "вартаўніком" акцёрскіх традыцый — вось тое, што так вабіла глядацкую аўдыторыю. Тым больш, у спектаклі былі задзейнічаны не "зоркі" Малога, а найдаўнія выпускнікі — акцёрскі курс Віталія Саломіна, які, дарчы, з гэтым спектаклем адразу ж па сканчэнні вучобы ўліўся ў труп тэатра.

Ды ўсё ж уражанні па заканчэнні "Апошняга тэрміну" аніж не стыкаваліся з чаканнямі: уся пастаноўка — ад сцэнаграфічнага рашэння і да акцёрскага існавання на сцэне — проста-такі патыхала тэатральным "нафталінам". Здавалася, на жывых, маладых акцёраў сілком нацягнулі старадаўнюю, пабітую шашалем, манеру ігры, што называецца традыцыяй, і ўчарашнія студэнты ў адно імгненне "ператварыліся" ў правінцыйных акцёраў XVIII стагоддзя, без узросту ды індывідуальных выяўленчых фарбаў. "Музейнасць" ва ўсім сваім абліччы выявіла адну прынцыповую рэч, на якую ніводзін з рэжысёраў, што збіраецца працаваць у падобнай манеры, не павінен забывацца: любы "экспанат" здольны зайграць толькі тады, калі яго адпаведным чынам падаюць і ўпісваюць у сучаснае асяроддзе, ствараючы і фарміруючы вакол адпаведны тэатральны кантэкст. У адваротным выпадку, нават самы філігранны "навадзел" праіграе няхай сабе і не ідэальнаму антыкварнаму арыгіналу.

Для тых, хто не чытаў

Адна з функцый, якія сучасны тэатр нярэдка дэкларуе ў якасці сваіх генеральных вектараў, — адукацыйная.

Сцэна са спектакля "Калігула" паводле А.Камю Ровенскага акадэмічнага ўкраінскага музычна-драматычнага тэатра (Роўна, Украіна).

Маўляў, сучасныя людзі далёка не заўсёды прыходзяць у тэатр, ведаючы нават класічныя творы, і часцяком не даводзіцца спадзявацца на тое, што сюжэт, які прайшоў праз стагоддзі ды стаў класічным, ім вядомы хаця б збольшага. І "ліквідацыя бязграмаднасці" (у дадзеным выпадку — глядацкай) — вось тое, на што напіваюць тэатры, прыгаворваючы: "Добра, што хаця б дзякуючы нашым спектаклям гэтыя людзі даведаюцца пра класічныя п'есы і сюжэты".

Праўда, падобная арыентаванасць на гледача неадчуваннага выяўляе, у сваю чаргу, і адваротны бок тэатральнага "гульні ў падаўкі" стаў спектакль "Жаніхі" паводле Мікалая Гогаля Наўгародскага акадэмічнага тэатра драмы імя Ф.Дастаеўскага. Рэжысёр Дзмітрый Горнік разам з акцёрамі зрабіў усё магчымае і немагчымае, каб знакаміты гоголеў-

Сцэна са спектакля "Макбет, хто той акрываўлены чалавек?" тэатра "Biuro Podry" (Познань, Польшча)

віў на фестывалі два спектаклі, ярка выражана імкнецца да адкрытай, прамой тэатралізацыі тых або іншых этнічных сюжэтаў. У стылістыцы інсцінага мастацтва яны прадстаўляюць на сцэне ці то п'есы сучасных аўтараў, заснаваныя на нацыянальных легендах, ці то пастаноўкі для маленькіх гледачоў, пакліканыя ў форме тэатралізава-

ных выразных сродкаў, уласцівых для кабукі. Здавалася б, раз'ядноўваючы першапачаткова аднакарэнныя рэчы — класічны сюжэт ды яго класічнае ўвасабленне (а тэатр кабукі знакаміты тым, што формы і прыёмы акцёрскага існавання ў ім пераходзяць са стагоддзя ў стагоддзе ў жорстка зафіксаваным, нязменным выглядзе), — акцёр пазбаўляе сябе асноватворных выразных сродкаў. Але перамяшчаючыся ў прастору глыбіннага тэатра, Макота Іноўэ знаходзіць неабходныя сродкі і для таго, каб перадаць нам самую сюжэтную канву гісторыі, і для таго, каб даць уяўленне пра асноўныя выяўленчыя традыцыі тэатра кабукі без прамога іх выкарыстання. І вось ужо традыцыя паўстае перад намі ў выразных формах, адпаведных сучаснаму тэатральнаму мастацтву.

рыя пра карцёжных махляроў не зацyklілася, аднак, на самой гульні, яе прайграўшых ды выйграўшых, а сгнула далей — у прастору пошукаў тых матываў і прычын, якія правакуюць людзей да здабывання гэтага дадатковага адрэналіну. Што спрабуюць схаваць яны за гэтым драйвам?..

Маскоўскі драматычны Тэатр на Пярэўскай прапанауе нам угледзецца ў... людскія маскі як яшчэ адну, бадай, асноватворную, форму існавання ў соцыуме. Да якой ступені гэтае штучнае аблічча здольнае хаваць сапраўдную прыроду чалавека, яго рэальныя жаданні і памкненні? Ці — іх адсутнасць, пустату, выпаленую самімі гэтымі маскамі? Як хутка і незаўважна гульня падмяняе людзям рэальнасць, азарт — пачуцці, а любы каштоўнасці страчваюць сваю вартасць? І вось ужо знакаміты лермантаўскі "Маскарад" выходзіць за межы "гісторыі пасля балю", узнімаючы на свой надчасавы пласт...

І, канешне ж, нельга абысці ўвагі спектакль "Калігула" паводле А.Камю Ровенскага абласнога акадэмічнага ўкраінскага музычна-драматычнага тэатра, які таксама яскрава прадэманстравуе, што не абавязкова насычаць тэкст сучаснымі "пазнавальнымі" метафарамі, але надзвычай важна выяўляць надчасавыя інтанцыі і тэмы, носьбітамі якіх з'яўляюцца персанажы спектакля. Нават пры відавочным абыгрыванні ў сцэнаграфіі тэмы рымскага Калізея, гісторыя імператара Калігулы ў выкананні ўкраінскіх акцёраў менш за ўсё адсылае нас да спраў даўно мінулых дзён. Якіх вырвацца з кола палітычнай валтузні і адчуць насамерч важныя, асабістыя чалавечыя патрэбы? Якім чынам можна зрабіць свет менш страшным ды трагічным? І ці здольнае вялікае, глабальнае зло перамагчы і выкараніць зло дробна-побытавае? Гэтыя і іншыя пытанні ставіць перад намі спектакль ровенскага тэатра.

Сама ж сёлетняя "Белая вежа", якая прайшла ў Брэсце ў сямнаццаты раз, таксама выявіла шэраг пытанняў: якім чынам у сучаснай культурнай прасторы могуць развівацца тэатральныя фестывалі? У якім кірунку іх эвалюцыя здольная даць плён? Але пра гэта — у наступным нумары "К".

Таццяна КОМАНОВА, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Брэст — Мінск Фота Васіля БУРДЗІНА

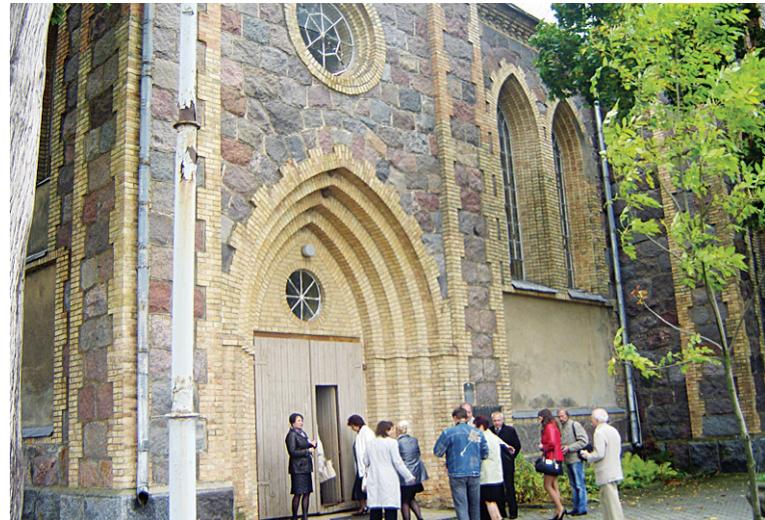
Сцэна са спектакля "Жанчына ў пясках" К.Абэ тэатра "Zero" (Кір'ят-Ано, Ізраіль).

Культура і інвестар: грані сацыяльнага партнёрства

Стомільённыя "ўліванні"

У мінулым нумары "К" мы казалі ўжо, што пачала дзейнічаць Рэспубліканская камісія па вызначэнні лепшай аграгарадоцкай установы і наданні ёй статуса "Клуб года". На Гродзеншчыну 14 — 15 верасня скіраваліся каардынатар праекта "Клуб года" і начальнік аддзела міжнароднай і сацыякультурнай дзейнасці Інстытута культуры Беларусі Лілія Жмачынская, дэкан факультэта культуралогіі і сацыякультурнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Мікалай Каралёў, загадчык кафедры менеджменту сацыякультурнай сферы БДУКІМ Аляксандр Сцепанцоў, дацэнт кафедры культуралогіі і псіхалага-педагагічных дысцыплін ІКБ Аксана Катовіч, а таксама аўтар гэтых радкоў...

Мы пабывалі ў аграгарадках "Пагародна" Воранаўскага і "Верцялішкі" Гродзенскага раёнаў. Клубныя ўстановы — абсалютна рознай "вагавай катэгорыі" і па эканамічным, і па геаграфічным становішчы. Не бяруся вызначаць лепшую. Гэта, урэшце, зробіць напрыканцы лістапада бягучага года рэспубліканская камісія. Паспрабую паказаць прыярытэтнасць клубнай дзейнасці. Калі доўжыць спартыўную тэрміналогію, дык усе 12 намінантаў на званне "Клуб года" ўжо здолелі трапіць у рэспубліканскую "вышэйшую лігу", і вопыт, назапашаны гэтымі клубнікамі, для іхніх калег у рэспубліцы — проста неацэнны. Вопыт дзвюх устаноў, які ярка адукацыйнае агульнараённую культурную стратэгію, і стаў галоўнай тэмай гэтага артыкула.

Касцёл Святога Георгія ў Асаве — адзін з пунктаў турмаршруту Воранаўшчыны.

"Дарогамі продкаў"

Так называецца турыстычны маршрут, які распрацавалі культурработнікі аграгарадка "Пагародна". Паблізу, у вёсцы Асаве, гасцей вабіць неагатычная архітэктура стогадовага касцёла Святога Георгія і арганія канцэрты ксяндза Яна. А ў Пагародне ёсць капліца ў стылі ракако, узведзеная ў XVIII стагоддзі...

Па словах старшыні Воранаўскага райвыканкама Мікалая Розума, самым бліжэйшым часам турыстычны рух у названых мясцінах павінен набыць цалкам рэальнае аблічча. Прынамсі, улады робяць для гэтага многае. Так, адпаведнай інфраструктуры пакуль бракуе. Але раён, які цягам 148 кіламетраў мяжуе з краінамі Еўрасаюза, мае сярод насельніцкай прадстаўнікоў 24 нацыянальнасцей, а таму і магчымасцей для атрымання самых розных трансгранічных грантаў тут — больш чым дастаткова.

Пра турперспектывы Воранаўшчыны "К" пісала шмат. Ужо цяпер турыстаў вабяць мясціны, звязаныя з Адамам Міцкевічам і Марыляй Верашчака ў Больцініках, з яўрэйскім прапаведнікам Хаімам Хафцам у Радуні, з домам-крэпасцю ў Гайцёнішках... Па словах старшыні райвыканкама, на Воранаўшчыне — каля сотні хутароў, у кожнай вёсцы — адмысловыя касцёлы, ёсць ужо 14 аграздзіб. Праўда, з мясцовым аддзелам культуры шчыльна супрацоўнічаюць пакуль толькі дзве з іх. Як перакананы Мікалай Розум, сітуацыю неабходна змяняць карэнным чынам. Дзяржаўна-прыватнае партнёрства, урэшце, — адзін з генеральных кірункаў нашай унутранай палітыкі. Яшчэ адна неадкладная задача — пошук турінвестараў. І яны на Воранаўшчыне пакрысе з'яўляюцца. Калегі з літоўскага горада Алігуса гатовы спансараваць Міцкевічаўскі фестываль, яўрэі свету прапануюць спансараваць узвядзенне Культурнага цэнтру ў Радуні. Развіццю маршруту ў Пагародне, па словах старшыні Пагародзенскага сельсавета Вольгі Сінельнікавай, усяляк спрыяе дырэктар КСУП "Эсперыментальная база "Пагародная" Раман Цыдзік. Фінансавыя ўліванні ў мясцовую культуру мо і не надта вялікія, але — пастаянныя.

"Бытавыя" пераўтварэнні

Ох, невыпадковае прозвішча ў старшыні Воранаўскага райвыканкама Мікалая Розума! Ён вельмі "хварэе" за сацыяльна-культурную справу, шмат робіць для таго, каб спрычыніліся да яе прыватнікі. Менавіта пры чынным удзеле Мікалая Аркадзевіча Пагародна стала ў 2007 годзе аграгарадком. Былы Дом быту пасяў грунтоўнай рэканструкцыі прыняў пад свой дах клуб-

Пагародзенскі сельскі цэнтр дасугу і народнай творчасці: шукаем спонсараў і робім сайт

У зоне абслугоўвання ўстановы — 19 вёсак з насельніцтвам больш чым паўтары тысячы чалавек. Дзейнічае 10 клубных фарміраванняў, у тым ліку ўзорны тэатр-студыя гульні "Гульнівы кірмаш". Пры Цэнтры ёсць школа ткацтва, этнаграфічны пакой-музей. Пад адным дахам з клубнай установай працуюць філіял ДШМ і сельская бібліятэка. Гадавы план па аказанні платных паслуг — больш за 11 мільёнаў рублёў — Цэнтр паспяхова выконвае.

На Пагародзенскім кірмашы.

Старшыня Воранаўскага райвыканкама Мікалай Розум ля Пагародзенскага цэнтру дасугу і народнай творчасці.

Начальнік аддзела культуры Воранаўскага райвыканкама Алена Ястрэмская (справа) на Пагародзенскім кірмашы.

ную ўстанову, бібліятэку і філіял ДШМ. Пры такім яднанні сацыяльнае партнёрства пачало прыносіць канкрэтны плён.

Справа ў тым, што пад час пастую каталіцкая моладзь, мякка кажучы,

не імкнецца на дыскатэчныя вечары. Альтэрнатыву знайшлі ў сумесных творчых праектах, да якіх пад клубнай эгідай падключыліся супрацоўнікі ўсіх сацыякультурных устаноў. Так з'явіліся арганія канцэр-

ты ў Асаве, дзе за грошы прыхаджан колішняя крама была пераабсталявана ў канцэртную залу, а сажалка з крынічкай ля касцёла пераўтварылася ў папулярную зону адпачынку. А ў Пагародне які ўжо год ладзяцца

кірмашы, дзе збіраюцца сельгасвытворцы ды культурработнікі з усяго раёна, і разам з бульбай ды гарбузамі рэалізуююць арт-прадукт і рамесніцкія сувеніры...

Дык чым жа адметны мясцовы цэнтр дасугу і народнай творчасці? Найперш тым, што тут працуюць з усімі без выключэння ўзроставамі катэгорыямі насельніцтва. Асаблівае стаўленне — да выхавання дзяцей з няпоўных сем'яў, да так званых цяжкіх падлеткаў. Без узорнага тэатра-студыі "Гульнівы кірмаш" абласны рэгіянальны фест "Карнавал веселасці" проста не абыходзіцца. Я размаўляў і з дзецьмі Пагародна, і з моладдзю, і з людзьмі сталага веку — літаральна ўсе лічачы Цэнтр месцам уласнага і адлання, і разняволення. Паверце, рэдкі сельскі клуб можа пахваліцца такой "рознаўзроставай" аўтарытэтнасцю.

Ці патрэбны клубу форум?

Дэкан факультэта культуралогіі і сацыякультурнай дзейнасці БДУКІМ Мікалай Каралёў запытаўся, ці ёсць у сельскай установы свой сайт — інтэрактыўны, яркі, прэзентатывы. Мясцовыя супрацоўнікі пагадзіліся: калі гаворка — пра развіццё вясковага турызму, дык без сайта проста не абысціся. Так, ён ёсць у Воранаўскага райвыканкама, дзе культуры адведзена некалькі інфармацыйных старонак, якія пакуль не распавядаюць ні пра патэнцыйныя турмаршруты, ні пра будучыя культурныя паслугі з разбіўкай па сельскіх клубных установах...

Цудоўна разумею, што гэта не віна Воранаўскага раёна (дый не адно яго), а бяда. Мы яшчэ толькі, на жаль, вучымся піярыць тое, ад чаго ў тым жа Еўрасаюзе даўно і ўстойліва атрымліваюць дывідэнды, і не толькі маральныя. Між тым, пытанне "Ці патрэбны клубу сайт?" даўно ўжо мае канкрэтны адказ: "Такой установе, як Пагародненскі сельскі цэнтр дасугу і народнай творчасці, сайт проста неабходны!". І для таго, каб свае паслугі прарэкламаваць, і для таго, каб дадатковых спонсараў адшукаць далейшага ўдасканалення, да прыкладу, Пагародненскага кірмашу ці больш маштабнага развіцця мясцовай школы ткацтва.

Добра разумею і наступнае: каб стварыць форум ці сайт, з дапамогай якога можна мэтанакіравана прывабіць да сябе інвестара-спонсара, патрэбны на сёння менавіта спонсар-інвестар. Але ж відавочна і тое, што гэтая фандрайзінгавая задача па плячы толькі той установе, якая прэтэндуе на званне "Клуб года".

Прыярытэты клубнай "вышэйшай лігі" Гродзеншчыны

і турыстычны вектар развіцця

Шэсць мільёнаў за дзень

Спачатку — пра агульнараённыя прыярытэты. У Гродзенскім раёне таксама ёсць што паказаць турысту, у тым ліку замежнаму. І ўвогуле, як значыла намеснік начальніка ўпраўлення Гродзенскага аблвыканкама Алена Клімовіч, для вобласці гэты кірунак турыстычна-культурнага развіцця — таксама выключна важны. А ў Гродзенскім раёне турыстычных аб'ектаў — мора разліванае. Ну, калі не мора, дык Аўгустоўскі канал — дакладна. Працае ён, як вядома, і па Польшчы, таму лучыць турыстычныя зоны абедзвюх краін. Мы яшчэ вернемся да канала, з дапамогай якога аддзел культуры Гродзенскага раёна ўтварае павышае сваю міжнародную творчую значнасць. А цяпер — пра тое, як за адзін дзень культурныя раёна зарабляюць на турмаршрутах па 6 мільёнаў рублёў.

У Адэльскім цэнтры культуры і народнай творчасці апрача ўнікальнага драўлянага касцёла ёсць яшчэ і такая з'ява, як Адэльскія фэсты, што падтрымліваюцца грантамі трансгранічнага супрацоўніцтва. Прывабляе гасцей і тое, што мясцовы майстар Мар'ян Скраблевіч вырабляе дзіўныя духавыя інструменты. А яшчэ жыве тут традыцыя падвойнага ткацтва. У вёсцы Капцёўка знаходзіцца Алея камянёў. Індурка — самы стары населены пункт раёна. Сапоцкін — самы набліжаны да Польшчы. А ля Навумавічаў захаваны форт Першай сусветнай вайны, паблізу якога пад час Вялікай Айчыннай быў расстрэляны разам з землякамі стваральнік Гродзенскага заапарка Ян Каханюк: наўмысна пайшоў на смерць, каб выратаваць адну з жанчын... І ўрэшце — 22 беларускія кіламетры судходнага і аўтэнтчнага Аўгустоўскага канала.

Кантрабанда не пройдзе

Начальнік аддзела культуры Гродзенскага райвыканкама Ігар Лябецкі распавёў, што ўся інфраструктура гэтага воднага аб'екта з несканунай якасцэмай павінна адпавядаць старадаўнасці канала. Інакш кажучы, ніякіх гасцінчых гмахаў па берагах не ўзнікну, а вось драўляныя дамкі з комплексам бытавых паслуг пакрысе паўстаюць. Непадалёк ад шлюза і прыстані, ад якой курсіруе экскурсійны караблік, аддзел зладзіў "аўтэнтчную" сцэну, залу, дзе і платныя канцэрты адбываюцца, і танцавальныя вечары.

На канале бязлюдна хіба толькі зімой — астатнім часам усе 22 водна-берагавыя кіламетры віруюць і турыстычным, і фестывальным жыццём. Колісь у гэтую святочную мітусню папрабавалі, як распавядаюць, "упісання" кантрабандысты (да Польшчы — некалькі кіламетраў): адправілі па падводнай плыні партыю цыгарэт — не атрымалася. Усодынішня пагранічнікі сітуацыю ў памежнай зоне адсочваюць пры дапамозе самых сучасных тэхнічных сродкаў. Кантрабандзе — застава надзейная, а вось творчасці — зялёнае святло. З гэтай нагоды члены камісіі, атрымаўшы з параходзіка маляўнічыя берагі, разважалі пра магчымасць фэрычнай тэатралізацыі з удзелам "русалак", "лесавікоў" і "кікімар". Ігар Лябецкі загнуў: "Усё будзе!"...

І адзін з наступных ды надзвычай яркавых турыстычных аб'ектаў раёна — вёска Верцялішкі, пра якую напісала ўжо не адно пакаленне журналістаў. А колькі яшчэ напіша!

Рэвяка — за прагрэс!

Верцялішкі нагадваюць шляхетным абліччам (дый не толькі) добры абласны горад. Галоўная дзейная

("горадаўтваральная") асоба тут — кіраўнік СВК "Прагрэс-Верцялішкі", Герой Рэспублікі Беларусь Васіль Рэвяка. Ён наўпрост уплывае на культуру сельгасвытворчасці, на культуру творчых зносін, а таксама — на кадравую палітыку, ад якой залежыць тутэйшы ўзровень жыцця і мастацтва... Мая б воля — я соды вазіў бы кіраўнікоў сельгасарганізацый з усёй Беларусі, каб вучыліся тыя свой гонар мець: узнімаць не толькі вытворчасць, але і ўстановы культуры. Тады, відаць, і патрэба ў спонсарстве адпала б. А ў Верцялішках і моладзі шмат, і на жыллё чарга не спыняецца. Якая беларуская вёска можа гэтым пахваліцца?..

Аўгустоўскі канал — адметны пункт мясцовых турмаршрутаў.

Верцялішкаўскі цэнтр культуры і вольнага часу:

Грашовы стымул за актыўнасць

Найперш варта падкрэсліць, што ў Верцялішках аграгарадок узнік яшчэ за савецкім часам. Культура мясцовай сельгасвытворчасці тут спрадвек лічылася ўзорнай, а Гродзенскі раён з гэтай жа прычыны (бадай, адзіны ў вобласці) працуе без дзяржаўных датацый. Таму і Верцялішкаўскі ЦКіВЧ — кшталту гарадскога Палаца культуры. Тут дзейнічае 14 гурткоў і аматарскіх аб'яднанняў. Штогод праводзяць звыш 200 мерапрыемстваў. Прадастаўляюць 10 відаў платных паслуг. Пры гадавым плане ў 35 мільёнаў рублёў факт на сёння склаў больш за 80 мільёнаў.

Начальнік аддзела культуры Гродзенскага райвыканкама Ігар Лябецкі ля сцэнічнай пляцоўкі на Аўгустоўскім канале.

Намеснік старшыні Гродзенскага райвыканкама Валерый Клімовіч сустракае членаў рэспубліканскай камісіі.

Тэатралізацыя ля Верцялішкаўскага цэнтры культуры і вольнага часу.

Намеснік старшыні Гродзенскага райвыканкама Валерый Клімовіч распавядае, што кіраўнік СВК выдаткаваў сёлета на развіццё мясцовай культуры без малаго 200 мільёнаў рублёў: не толькі на рамонт, але і на набыццё музычнай апаратуры, на мастацкія патрэбы народнага ансамбля песні і танца "Ніва" — найстарэйшага гурта раёна, дзе і работнікі культуры твораць, і рабочыя СВК.

Вяселле ў Верцялішкаўскай клубнай установе.

Дырэктар Верцялішкаўскага ЦКіВЧ Міхаіл Клячко.

У аграгарадку ладзяць ажно чатыры знакавыя фестывалі, прысвячэння і традыцыйнай беларускай культуры, і сучаснай маладзёжнай творчасці. Мясцовыя мастацкія калектывы пастаянна ўражваюць замежа сваім майстэрствам. І ўсё гэта — таксама пры матэрыяльнай падтрымцы кіраўніцтва СВК.

Нам пашанцавала: мы паўдзельнічалі ва ўрачыстай рэгістрацыі шлюбу. Як раскажаў дырэктар ЦК, гэтая паслуга — платная і шматфункцыянальная. Інакш кажучы, існуе некалькі варыянтаў правядзення абраду, і аплата — розная. Але культурнае суправаджэнне мерапрыемства — абавязковае. Таму і з планам платных паслуг тут спраўляюцца без асаблівых высілкаў.

Дырэктарскія мары

Так, Цэнтр культуры і вольнага часу — установа шматфункцыянальная. Ёсць тут танцавальная і глядзельная залы, тэатральна-канцэртная сцэна, пакоі грымёрныя і для гурткавай ды харэаграфічнай дзейнасці, касцюмерныя і трэнажорныя, а бібліятэка мае статус інфармацыйна-краязнаўчага цэнтра... Таму і нараджаецца тут процьма праектаў, якія вабілі і вабяць не толькі мясцовых жыхароў, але і шматлікіх турыстаў.

Аднак няма мяжы дасканаласці. Дырэктар Верцялішкаўскага цэнтры культуры і вольнага часу Міхаіл Клячко ўпаўнены, што ягоная ўстанова павінна мець свой транспарт. Неадкладнай неабходнасцю стала пастаянная замена светлавой і гукаўзмацняльнай апаратуры на больш сучасную. Дарэчы, асабіста я ў інтэрнэтаўскай прасторы не знайшоў сайта Верцялішкаўскага цэнтры культуры і вольнага часу. Вазьму на сябе смеласць аднесці яго будучую наяўнасць у лік мар Міхаіла Клячко...

Прадчуваю, што супрацоўнікі многіх сельскіх клубаў, якія і па сёння не маюць камп'ютараў, належнай колькасці народных калектываў, хоць і патрабавальныя, але заўжды дбайныя спонсараў, працягваюць гэты радкі, даведаюцца пра сённяшнюю яву Верцялішак, пра мары дырэктара мясцовага ЦК і надоўга сапсуюць сабе настрой. І я цудоўна іх разумею.

Замест заключэння

Верцялішкі і Пагародна. Дзве гэтыя вёскі, набыўшы аграгарадоцкі статус, пераўтварыліся ва ўнікальныя паселішчы, адметныя спрадвечнай самабытнасцю ў яе сучаснай інтэрпрэтацыі. Так, культура названых мястэчак развіваецца ў адным кірунку, але дадзены працэс розніцца тэмпамі і маштабамі. Нацыянальнае ж мастацтва — тая кветка, што красуе на любой, нават не надта ўрадлівай, глебе. Я зараз — не пра "фінансавую" ўрадлівасць Воранаўскага і Гродзенскага раёнаў: нельга параўнаць непараўнальнае. Я пра тое, што абедзве клубныя ўстановы Гродзенскай вобласці — яркія, шычырыя і непаўторныя. Прынамсі, яны ведаюць над чым працаваць у перспектыве, які акцэнт рабіць ва ўзаемаадносінах са спажыўцом культуры. І гэтае веданне само па сабе каштуе надзвычай дорага і не можа не пераўтварыцца ў канкрэтны заўтрашні плён...

Яўген РАГІН,
наш спецыяльны
карэспандэнт
Мінск — Воранаўскі раён —
Гродзенскі раён — Мінск
Фота аўтара

Сёння мы прапаноўваем чытачам матэрыялы, прысвечаныя самым розным фестывалям: міжнародным, міжрэгіянальным, этнакультурным, авангардным. І кожны, так ці інакш, прэзентуе сённяшні стан нашага самадастатковага нацыянальнага мастацтва.

Міншчына: фольк-фэст

Адыграла ды адтанцавала "Камяніца"

15 верасня на тэрыторыі Музея народнай архітэктуры і побыту ў пасёлку Азярцо прайшоў чацвёрты па ліку фольк-фэстываль "Камяніца", які сёлета сабраў каля пяці тысяч аматараў беларускай традыцыйнай культуры.

Нягледзячы на восеньскае пахмурнае надвор'е, на мерапрыемства з раніцы да самага вечара з'яжджаліся людзі з усіх куткоў Беларусі. Аўтэнтчныя драўляныя пабудовы мінулых стагоддзяў, этнічная музыка і людзі са шчырымі ўсмешкамі на тварах, апраччаныя ў нацыянальныя строі, — усё гэта стварала атмасферу папраўдзе беларускага фестывалю, які сёлета доўжыўся ажно дзевяць гадзін!

Машыны, веласіпеды ды аўтобусы, якія былі адмыслова замоўлены на мерапрыемства, пад'язджалі ў музей апоўдні: з гэтага часу для гледачоў пачала працаваць сцена аматарскіх калектываў, якую курыравала спявачка Рўся. "Усё прайшло вельмі душэўна. Самілетні гурт "Верабейка", 88-гадовая носьбітка традыцыйнага спадарыня Варвара, чароўны дуэт "Ула", смелая Саша з канадскага гур-

та "Яваровы людзі" са сваёй гадавай дачкой-беларускай, гурт сярэднявечнай музыкі "Hurdy Gurdy", што навучыў нас танчыць ліцвінскія танцы, і ўсе, хто быў з намі, — шчыры вам дзякуй!" — зазначыла пасля фэсту Рўся. Дарэчы, сёлета на "Камяніцу" прыехала выступіць 157 дзяцей! Дырэктар музея Святлана Лакотка сказала, што да іх нават прыйшоў ліст з просьбай паспрыяць у размяшчэнні і харчаванні дзетак, — гэта была вялікая арганізацыйная работа...

Разгарнуўся тут і кірмаш традыцыйных рамёстваў: можна было набыць тканяныя паясы з беларускім арнамантам, ільняную вопратку, вырабы з гліны, прадавалі і мёд, і хатні хлеб. "У першую чаргу гледачы зацікаўлены наведваць канцэрт, але ў іх з'яўляецца магчымасць і пазнаёміцца з унікальнай экспазіцыяй музея, з

творчасцю народных майстроў, удзельнічаць у майстар-класах па старадаўніх танцах", — адзначыла Святлана Лакотка.

Адкрыў фэст гурт "Ліцвіны". Пасля выступаў гурт "Irdorath", які заклікаў гледачоў танцаваць пад сярэднявечныя матывы. Аднак людзі пачалі рухацца, калі на сцэне зайгралі басаногія музыканты з гурта "Vuraj" — пад час іх выступлення сапраўды адчувалася шалёная энергетыка. Пакуль на сцэне рыхтавалі сваю музычную апаратуру гурты, на імправізаваным подыуме вытворчае прадпрыемства "Скарбіца" сумесна з мадэльным агенствам "Тамара" правяло дэфіле традыцыйных і стылізаваных строяў з беларускімі этнічнымі матывамі. А для гледачоў, якія прыйшлі ў нацыянальнай вопратцы, арганізатары правялі конкурс на лепшую пару ў беларускіх строях — журы не змагло выбраць лепшую, таму падарункі атрымалі ўсе ўдзельнікі.

Пад час выступлення гуртоў "Silver Sky", "Pawa", "Re1ikt", "FolkRoll" і Насты Някрасавай "камяніцкія карагоды" ўжо былі хуткімі і вясёлымі. Гучнымі агладыментамі сустрапі гледачы хэдлайнера фестывалю — расійскі гурт "Іван Купала", які праспяваў свае хіты і некаторыя песні з новага альбома "Родина", а таксама песню "Сваточки" разам з лідарам гурта "Палац", вядучым і мастацкім кіраўніком фестывалю Алегам Хаменкам. Апошні "драйв" гледачы атрымалі ад маладога энергічнага гурта "Гаротніца", які завяршыў "Камяніцу".

Юлія КІРЭЙЧЫК

На здымках: пад час фестывалю.
Фота Юліі САВІЦКАЙ

Малдова: этнапрэзентацыя

Адзінства і разнастайнасць

15 верасня ў Малдове прайшоў XII Этнакультурны фестываль, на якім тамтэйшая Беларуская суполка прэзентавала нашу культуру, традыцыі і звычкі. Як паведамляе "К" дырэктар Рэспубліканскага цэнтру нацыянальных культур Міхаіл Рыбакоў, Беларуская суполка ў Малдове — адна з найбуйнейшых на постсавецкай прасторы, а восеньскі фэст — традыцыйны і надзвычай прадстаўнічы.

Сэлетняе мерапрыемства ладзілася пад дэвізам "Адзінства праз разнастайнасць". Інакш кажучы, фэст быў скіраваны на развіццё міжкультурнага дыялога і ўмацаванне стасункаў між прадстаўнікамі самых розных

нацыянальнасцей, якія праживаюць у Малдове. У бягучым годзе ў фестывалі ўдзельнічалі дэлегацыі 40 нацыянальных суполак.

Беларускую суполку актыўна падтрымлівала Пасольства Бе-

ларусі ў Малдове. На нашых падворках госці маглі пазнаёміцца не толькі з нацыянальнымі промысламі, але і з айчыннымі таварамі вытворчасці "Кераміна", МТЗ, БелАЗа, "Мілавіцы", "Атланта"... Гаворка ішла пра турыстычны патэнцыял нашай краіны, а фотавыстаўка сведчыла пра творчую актыўнасць Беларусі ў Малдове.

Апрача ўсяго, на фестывалі з вялікім поспехам выступілі мастацкія калектывы і этнафальклорныя гурты, што годна прэзентавалі нашу традыцыйную спеўную і танцавальную культуру.

Наш кар.

На здымку: адкрыццё фестывалю.

Маладзечна: маладзёжны інтарэс

Талент, крэатыў, візаж...

... а ўсё разам —

Начальнік аддзела культуры Маладзечанскага райвыканкама Аляксандр Рамановіч паведаміў "К", што 15 верасня ў Маладзечанскім палацы культуры прайшоў чацвёрты па ліку Міжрэгіянальны фестываль творчай моладзі "Art-House".

Па меркаванні Аляксандра Рамановіча, фэст сучаснага маладзёжнага мастацтва, у якім удзельнічалі брэйк-дансеры, рэперы, рокеры, біт-боксеры, прадстаўнікі альтэрнатыўнага кіно і авангарднай моды з Полацка, Гродна, Віцебска, Пінска, Мінска ды іншых беларускіх гарадоў, — надзвычай актуальны і запатрабаваны.

Мінск: фольк-экспарт

У гасцінних промнях "начнога сонца"

Напрыканцы жніўня на востраве пасярод літоўскага возера Зарасас адбыўся фестываль "Menuo Jodaragis" ("Чарнарогі Месяц"). У праграме штогадовага, пятнаццатага па ліку, міжнароднага форуму постфальклору і альтэрнатыўнай музыкі выступілі ірландцы — "Cruachan", украінцы — "Dakha Brakha", расіяне — "Theodor Bastard", італьянцы — "Ataraxia", а таксама літоўскія гурты "Kulgrinda", "Visi" і добра вядомыя за межамі Літвы спевакі Андрэйос Мамантавас і Аліна Арлова. Нашу краіну прадставіў гурт дударскай музыкі і аўтэнтчных спеваў "Betax".

Сімволіка "начнога сонца" — Месяца — непарыўна знітавана з пазііям, каханнем, маладосцю і старажытнымі народнымі святамі. Назва літоўскага фестывалю — не выпадковая і прываблівае разборлівых меламанаў да архаічных вытокаў еўрапейскай музыкі. А апошняя нарадзілася некалі ў рытуалах першых земляробаў. І чым больш сучаснае жыццё аддаляецца ад колішняга гарманічнага яднання з прыродай, тым больш праўд-пошукаў якаснай сувязі паміж спадчынай і сённяшнімі музычнымі жанрамі.

Сёлета стылістычная панарама фестывалю была вельмі шырокая: ад вясковай народнай музыкі да фолька, дарк-фольку, world-music і неаготыкі. Як лічаць спецыялісты, "Menuo Jodaragis" — прыклад "арганічнай сучаснай неакультуры, якая вырастае на магутным этнічным бэкграўндзе". І сапраўды, як парад авангарднай музыкі, дызайну, моды і візуальнага мастацтва, заснаваных на каранёвай еўрапейскай традыцыі, фестываль, сапраўды, не мае аналагаў у свеце.

Наведвальнікаў звычайна ўражвае вельмі ўдалая форма фэсту, што спрыяе якаснаму адпачынку і ўсебаковаму развіццю публікі. На востраве за 30 кіламетраў ад літоўска-латышка-беларускай мяжы літоўцы перабраюцца часткай цэлымі сем'ямі — з уласным транспартам, рэчамі, палаткамі, у якіх з задавальненнем жывуць цягам трох фестывальных дзён. Да іх увагі і запатрабаванню — спартыўныя пляцоўкі, падворкі народных рамёстваў, багаты выбар фальклорных і постфальклор-

Спачатку ахвотныя падзельнічаць у фэсце дасылалі заяўкі. Потым быў жорсткі адбор. У выніку лепшыя з лепшых выступілі 15 верасня на шасці гарадскіх пляцоўках.

Танцы ў фармаце "батл", рока-вья і рэпавыя варыяцыі, дэма-версіі біт-боксеры, кароткаметражкі на тэму "Сваімі вачыма" і калектывы авангарднай моды сталі яскравымі часткамі запамінальнага маладзёжнага шоу.

Былі вызначаны пераможцы ў шасці названых намінацыях. Завяршыўся "Art-House" вялікім гала-канцэртам.

Наш кар.

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

НАГАДВАЕМ! ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" НА ВЕРАСЕНЬ І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ

Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752.

Людміла КЛІМОВІЧ
Мінск

Сёлета "К" пісала пра зброю, што ўжывалася нашымі продкамі яшчэ з XI стагоддзя. Але ж у фондах устаноў культуры аўтэнтчных прадметаў той эпохі, не кажучы пра ўзбранне, захавалася вобмаль... Тым часам мастакі арт-групы "Коўня" (Генадзь Асташонак, Аляксандр Баглай, Мікалай Байрачны і Юрый Гудзіновіч) ужо больш за дваццаць гадоў працуюць з металам і з'яўляюцца прызнанымі аўтарытэтамі ва ўсім, што звязана з гістарычнай рэканструкцыяй халоднай зброі і даспехаў. Кожны з іх — майстар-універсал, які пры гэтым мае свае творчыя прыхільнасці: ад скульптуры малых (і не толькі) форм — да вытанчанай "ювеліры". Творы "Коўні" ўпрыгожваюць Мірскі замак, Літаратурны музей Максіма Багдановіча ў Траецкім прадмесці, інтэр'еры Мінгарвыканкама, сталічную Радушную, Нацыянальную бібліятэку краіны, захоўваюцца яны і ў Збройнай палаце Крамля...

уяўленне пра матэрыяльную культуру таго часу, пра дамінуючую тады эстэтыку і тэхналогію.
— І усё ж музеям хацелася б мець рарытэты...
— Шэдэўры зброі захоўваюцца ў Музеі Арміі ў Мадрыдзе, у Дрэздэне, у Эрмітажы. Іх няшмат. Калі з усёй архітэктуры готыкі да нас дайшла толькі дзясятая частка, дык уявіце, што

Экслібрыс руйнуе стэрэатыпы

18 верасня Музей сучаснага выяўленчага мастацтва прадставіў выстаўку калекцыі экслібрыса са сваіх фондаў, якая прысвечана 15-годдзю гэтай установы. У экспазіцыі — творы не толькі еўрапейскіх графікаў, але і аўтараў з Аргенціны, Мексікі, ЗША, Індыі.

Музейная калекцыя сабрана фактычна за год і ўключае больш за 1 700 экслібрысаў майстроў з 34 краін свету (большасць з іх можна ўбачыць у экспазіцыі). Як распавяла куратар праекта Ганна Ціханавая, сучасны экслібрыс выходзіць за рамкі кніжнага знака, страчвае сваю функцыянальнасць, становіцца вольным відам графікі, своеасаблівым папяровым аб'ектам.

Найбольш раннія творы з калекцыі адносяцца да 1950-х гадоў. Ёсць і сапраўдныя рарытэты — гравіоры памерлых ужо мастакоў. Але пераважная большасць экслібрысаў — канца XX —

пачатку XXI ст. Зусім свежыя работы створаны нават сёлета. Прыгажосць і маштабнасць выстаўкі сапраўды ўражае: можна атрымаць асалоду ад работ амаль двухсот аўтараў. Некаторыя экслібрысы былі перададзены музею самімі мастакамі, іншыя ж з'явіліся дзякуючы падарункам калекцыянераў.

Па словах Г.Ціханавой, асноўная ідэя праекта — прадставіць беларускі экслібрыс у кантэксце міжнароднага сучаснага графічнага мастацтва, сфарміраваць у музеі фондавую калекцыю кніжных знакаў. Экспануюцца работы такіх беларускіх аўтараў, як А.Кашкурэвіч, Л.Алімаў, М.Селяшчук, Р.Сустаў, Ю.Якавенка, Г.Вяль ды іншыя. Шмат прадстаўнікоў з Чэхіі, Славакіі, Польшчы, Украіны, Расіі, Балгарыі. Вялікая колькасць твораў вядучых аўтараў у свеце графікі — прызёраў, лаўрэатаў міжнародных конкурсаў.

Ганна Ціханавая каменціруе: "Нялёгкай задачай было арганічна сабраць у экспазіцыі усё разам. У нас прадстаўлены графічныя школы розных краін. Сабраны практычна ўсе віды друкаваных тэхнік: ад класічных — гравіора на медзі, кляграфіі, афарт, літаграфія, лінаграфія — да сучасных, з выкарыстаннем камп'ютарных тэхналогій, аб'ёму. Гэты праект будзе цікавы як прафесіяналам, так і шырокай публіцы, бо шмат у каго засталася стэрэатыпнае ўяўленне, што экслібрыс — гэта прасты кніжны ярлык, штамп бібліятэкі, які страціў сваю актуальнасць і не мае мастацкай якасці. Экслібрыс сёння — гэта ўжо, хутчэй, паўнаартасная мініяцюра. А мы маем магчымасць прасачыць стыль і тэматычныя тэндэнцыі сучаснай графікі".

Да выстаўкі пры падтрымцы Польскага Інстытута ў Мінску і кнігарні "Кніжны салон" выдадзены каталог, які ўключае творы 92 аўтараў. На свае вочы ўбачыць поўную калекцыю можна да 29 верасня, а пазнаёміцца з экслібрысамі беларускіх аўтараў — да 6 кастрычніка.

Вольга КАПУСТА

Сярэднявечча для музеяў: аўтэнттыка або рэканструкцыя?

— Дакладны факт: перш чым рабіць рэканструкцыю старадаўняй зброі ці іншых прадметаў даўніны, — кажа Юрый ГУДЗІНОВІЧ, — трэба ведаць не толькі тагачасную тэхналогію, але і псіхалогію людзей, якія гэтымі рэчамі карысталіся. Да ўсяго, мы зыходзім з таго, што наша зброя ніколі не будзе скарыстана па прызначэнні: яна — не для бою, а для стварэння атмасферы даўніны. Напрыклад, калі ў Ватыкане бачыш гвардзейцаў, апранутых у эфектныя сярэднявечныя строі, узброеных алебардамі, не думаеш пра тое, што гэтая алебарда можа быць ужыта супраць чалавека. Яна ўстрымаецца проста як прыгожая рэч, атрыбут тэатралізаванага відовішча.

— Калі вы атрымалі першы зброіны заказ?

— На пачатку 1990-х. Дырэктар тады яшчэ Дзяржаўнага мастацкага музея Беларусі Юрый Карачун замовіў рэканструкцыю сярэднявечнай зброі для экспанавання ў Мірскім замку, які з'яўляўся філіялам музея. Мы на той час ужо мелі немалы досвед працы з металам, але такога кшталту заказ атрымалі ўпершыню. Прыемным быў сам факт, што замовілі не муляж, а рэканструкцыю зброі.

— А чым яны, уласна, адрозніваюцца: муляж і рэканструкцыя?

— Муляж — гэта калі сякеру робяць з бляхі і фарбуюць пад жалеза, а рэканструкцыя — калі копія з таго ж матэрыялу, што і арыгінал. Хіба што пры выкананні выкарыстоўваюцца сучасныя тэхналогіі.

Дык вось, замаўляючы зброю для Мірскага замка, Юрый Аляксандравіч ішоў на пэўную рызыку. Бо тады, на пачатку 1990-х, для беларускіх мастакоў падобная праца была ў навіну, а, скажам, у суседняй Польшчы — аказвалася звыклай. Мы ўдзячныя, што Юрый Карачун парупіўся пра "айчынага вытворцу" і фактычна паспрыў адраджэнню ў Беларусі ўласнай школы збройнаў.

— Вы самі задавалены тым, што зрабілі для Міра?

— Мяркую, працу мы выканалі якасна. Але гэтую зброю

Пытанне ў тэму

"Ці запатрабаваны сёння ў музейных экспазіцыях рэканструкцыі ўзораў матэрыяльнай культуры мінуўшчыны (у прыватнасці, зброі Сярэднявечча)? А можа, музейная экспазіцыя мусіць складацца выключна з аўтэнттыкі?" — такое пытанне мы задалі супрацоўнікам шэрагу рэгіянальных музеяў.

Тамара ВЯРШЫЦКАЯ, дырэктар Навагрудскага гісторыка-краязнаўчага музея:

— Зразумела, пажадана мець у экспазіцыі рарытэты. Але дзе іх узяць? Таму музейныя экспазіцыі ў свеце пабудаваны на рэканструкцыях. Запатрабаваны апошнія і ў нашым музеі. Яшчэ і таму, што яны — таннейшыя: каб мы нават і знайшлі патрэбныя нам гістарычныя рарытэты, то не здолелі б іх набыць. Цяпер актуальная тэма вайны 1812 года. Калі ў нас атрымаецца зрабіць экспазіцыю, прысвечаную гэтай вайне, дык аснову яе складуць рэканструкцыі зброі і вайсковай формы. Што ж да наведвальнікаў музея, дык з майго досведу магу сцвярджаць: гасцей задаволяць і па-майстэрску зроблены наватвор...

Славіна ГАЎРЫЛАВА, вядучы навуковы супрацоўнік Полацкага краязнаўчага музея:

— Часта мы маем толькі фрагмент нейкага прадмета, і каб глядач — наведвальнік музея мог уявіць яго ў поўным маштабе, патрэбна рэканструкцыя. А іншым разам у нас і фрагмента няма... Вось Крыж Ефрасінні Полацкай — гэта ж дакладная копія, зробленая паводле выяў і апісанняў. Таму рэканструкцыі робяць не толькі тады, калі няма грошай набыць арыгінал: бывае, іншага выйсця няма...

Вераніка КАЦІЧАВА, малодшы навуковы супрацоўнік Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея:

— Не кожны рарытэт можна выставіць у экспазіцыі. У Беларусі няшмат музеяў, дзе забяспечаны адпаведны тэмпературны рэжым, узровень вільготнасці ды іншыя ўмовы ўтрымлівання тэмператураў. Каб захаваць арыгіналы і адначасова прадставіць — прадметна — глядачам мінуўшчыну, патрэбны якасныя копіі. Дарчы, паводле музейных правілаў, прадстаўляюць у экспазіцыі толькі 20 працэнтаў гістарычных артэфактаў, 80 — захоўваюць у фондах.

Нам жа сёння было б не надта цікава рэканструяваць паводле нейкіх ўзораў, як гэта атрымалася з калекцыяй для Міра. Хацелася б рабіць штосьці сваё — аўтарскае.

— Патлумачце, калі ласка.

— Такі вось прыклад. Сёння не праблема аднавіць антычны Рым. Але ці будзе гэтая рэканструкцыя нас ураджаць? Калізей велічны ў руінах, а калі яго адбудаваць, высветліцца: сярэдніх памераў стадыён — большы за Калізей. Мабыць, з гэтай прычыны італьянцы і не адбудоўваюць рымскія форумы. Але побач з руінамі імператарскага Рыма паўстаў манументальны комплекс у гонар адраджэння Італіі праз вызваленне ад прыгнёту Аўстрыйскай імперыі. Манумент новага часу, але формы "запачычаны" ў Антычнасці. Глядзіш на яго — і дакладна ўяўляеш, якім быў імператарскі Рым...

Па аналогіі, я бачу нейкую музейную экспазіцыю, дзе сабраны рэшткі сярэднявечнай зброі ды іншыя археалагічныя знаходкі. А побач — мастацкая кампазіцыя, якая дае вобразнае, ідэальнае,

мусіла застацца ад матэрыяльнай культуры, ад той жа зброі. Калі рыцарская эпоха адышла ў нябыт, з'явілася мода на навадзель-рэканструкцыі, якія праз сто — дзвесце гадоў займаюць самастойную каштоўнасць. Насыціць турысцкія цэнтры аўтэнттыкай, тым больш — высокага класа, вельмі праблематычна. Усё адно спатрэбіцца рэканструкцыі...

Падводзім рысу. У музей мы ходзім, каб, вобразна кажучы, адчуць подых гісторыі; дакрануцца да мінуўшчыны — хоць не рукамі, дык вокам. І, зразумела, хочам бачыць гістарычныя артэфакты, арыгіналы, рарытэты. Але ёсць абставіны, калі цалкам лагічнае выкарыстанне наватвораў, рэканструкцый. А ужо справа прафесіяналаў — зрабіць гэта так, каб глядач не быў расчараваны...

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ
На ілюстрацыі: творы ўдзельнікаў "Коўкі".

Каментарый з нагоды

Некалькі пытанняў наконт перспектывы папаўнення фондаў аўтэнтчнымі прадметамі зброі ды іх копіямі мы задалі намесніку начальніка ўпраўлення устаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Святлане ГАЎРЫЛАВАЙ:

— Святлана Мікалаеўна, ці могуць рэгіянальныя музеі дазволіць сабе раскошу мець у сваіх экспазіцыях рарытэты кшталту сярэднявечных даспехаў і зброі?

— Музеі зарабляюць грошы, і гэтыя грошы могуць быць скарыстаны як ... на выплату заробку ды прэмій, так і на набыццё экспанатаў, калі нейкія рарытэты неабходны ў экспазіцыі.

— А калі рэч неабходна, а грошай не хапае?

— У такім выпадку дапамогу можа аказаць апякунскі савет пры ўстаноў культуры. Шэраг каштоўных экспанатаў для нашых музейных калекцый апошнім часам быў набыты з дапамогай спонсараў. Што ж да такіх значных для краіны комплексаў, як Мір і Нясвіж, дык спачатку зацвярджаецца канцэпцыя экспазіцыі, а ўжо потым, у яе рамках, гаворка ідзе пра кожную залу, кожны стэнд, кожную вітрыну. Раіцца навукоўцы, запрашаюцца эксперты. Паводле іх рэкамендацый прымаецца рашэнне наконт канкрэтных экспанатаў.

— У музеях, на вашу думку, павінны быць толькі аўтэнтчныя рэчы?

— Справа ў тым, што рэканструкцыя часам каштуе не менш, чым аўтэнтчная рэч. Рэканструкцыі — для культурных цэнтраў, а вось у музеях, вядома, пажадана мець аўтэнттыку...

Невыпадкава тое, што і асноўныя ўрачыстасці з нагоды 100-годдзя Максіма Танка адбыліся менавіта на яго роднай зямлі, а ўсе тыя, хто вырашыў далучыцца да Свята песні і паэзіі ў Мядзеле, змаглі прайсці шляхам нашага класіка, завітаць у яго родную Пількаўшчыну. Тым больш, адмысловы ўказальнік, устаноўлены на дарозе ў накірунку Нарачы, падказвае нават "нявольпнаму" турысту шлях "на радзіму Максіма Танка".

На жаль, апроч указальніка там мала што сведчыць пра класіка. Зараз ужо не вядзецца нават і гаворкі пра тое, каб зрабіць у родным доме паэта ў Пількаўшчыне мемарыяльны

Паэтычныя оперы air на зямлі класіка

музей; не засталася ў вёсцы Максіма Танка і іншых памятак, якія засведчылі б факт нараджэння там аднаго з выдатных творцаў ХХ стагоддзя... Можна было б зусім праігнараваць гэты пункт праграмы ўрачыстасцей, каб не той факт, што зусім побач, на старых могілках у суседняй вёсцы Новікі, паэт пахаваны разам з жонкай, побач з роднымі маці і бацькам, братам Фёдарам Іванавічам Скурко. Па сведчаннях мясцовых жыхароў, з якімі давялося пагутарыць, соды не часта завітаюць турыстычныя аўтобусы, ды і натоўпу аматараў творчасці Максіма Танка тут не сустраць, і тым не менш, ля магілы паэта можна часта ўбачыць жывыя кветкі. Трэба адзначыць, што і самі могілкі — сапраўды помнік гісторыка-культурнай спадчыны нашай краіны, варты ўвагі шырокай грамадскасці, паколькі там побач з новымі надмагільнымі знакамі можна ўбачыць і невялічкія замшэлыя памятныя камяні, пастаўленыя яшчэ ў XIX ст.

Далей гасцей свята чакалі ўрачыстасці ў самім Мядзеле. У прыватнасці, з удзелам пісьменнікаў, мастакоў, дзеячаў культуры на цэнтральнай плошчы горада, перад будынкам Дома культуры, быў урачыста адкрыты памятны знак у гонар 100-годдзя з дня нараджэння Максіма Танка. Як адзначыў намеснік міністра культуры краіны Тадэўш Стружэцкі, які таксама наведваў у гэтыя святочныя дні Мядзел, асоба Максіма Танка заслужвае не толькі памятнага знака, але і паўнаважнага помніка. Па яго словах, памяць пра выдатнага паэта будзе і надалей ушаноўвацца як у нашай краіне, так і далёка за яе межамі праз выданне твораў Максіма Танка, наданне ўстановам і вуліцам ягонага імя.

Цікавую праграму падрыхтавала да свята і мясцовая раённая бібліятэка, якая з 1995 года носіць імя славутага паэта, а разам з тым актыўна збірае ды прэзентуе шырокай публіцы звесткі пра жыццё і творчую спадчыну пісьменнікаў — ураджэнцаў Нарачанскага краю. Яскравым доказам таму — гус-

тоўна аформленая выстаўка, прысвечаная Максіму Танку, дзе госці свята маглі пабачыць і пагартыць прыжыццёвыя выданні паэта, пачуць яго голас, запісаны на радыё. У раённай бібліятэцы адбылося таксама адкрыццё выстаўкі па выніках Міжнароднага фотапленэру "Дарогамі Максіма Танка", арганізаванага пры ўдзеле Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры. У рамках праекта поруч з сучаснымі здымкамі былі прадстаўлены і рарытэты кадры, на якіх можна ўбачыць славутага творцу ў розных гады яго жыцця. Не менш кранальнай атрымалася і невялікая выстаўка букетаў з кветак па матывах твораў Максіма Танка.

У сваю чаргу, да юбілею зямляка супрацоўнікі Мядзельскага музея народнай славы падрыхтавалі выстаўку з матэрыялаў сваіх фондаў "...і блізка родныя крыніцы, твой край юнацтва, край бацькоў", дзе прадстаўлены дакументы і рэчы, звязаныя з жыццём ды творчасцю паэта. Таксама там адбылася і прэзентацыя невялічкіх кніжкі пра Максіма Танка "Усё жыццё я не любіў расстання...", укладальнікам якой з'яўляецца дырэктар музея Святаляна Чарняўская. У выданне ўвайшлі ўстамяны і прысвячэнні паэту ад яго славурых землякоў, у тым ліку — ад народнага мастака Беларусі Васіля Шарановіча і народнай артысткі краіны Марыі Захарэвіч, якія ў рамках імпрэзы прыгадалі свае сустрэчы з Максімам Танкам.

Тым часам у Мядзельскім гарадскім доме культуры адбылася сустрэча з творчай групай хронікальна-дакументальнага фільма "Максім Танк", на якой, на жаль, з-за накладкі мерапрыемстваў змаглі пабываць далёка не ўсе ахвотныя.

Шмат увагі з боку мясцовых жыхароў выклікалі мерапрыемствы фармату "open air", у тым ліку пленэр выхаванцаў Цэнтра дзіцячай творчасці "Мне пару крыл дало юнацтва", выступленні дзіцячых фальклорных калектываў. І ўсё ж цэнтральным дзействам стала канцэртная праграма ў амфітэатры на беразе

возера Мясра "Я сэрцам пісаў сваю кожную песню...", пад час якой адбыліся выступленні мастацкіх калектываў ды айчынных літаратараў. Адметна, што з прывітальным словам да жыхароў Мядзеля і гасцей горада звярнуўся міністр культуры нашай краіны Павел Латушка, які адзначыў вялікую ролю Максіма Танка ў развіцці айчынай літаратуры.

Як можна было пераканацца пад час Свята песні і паэзіі, прымеркаванага да юбілею нашага класіка, жыхары Мядзеля з вялікай пашанай і любоўю захоўваюць памяць пра свайго вядомага земляка. Сведчаннем таму з'яўляецца хаця б той факт, што побач з адкрытым у цэнтры горада памятным знакам цягам дня можна было заўважыць не адзін дзясяткі мядзельцаў, якія з цікаўнасцю фатаграфаваліся.

Відавочна, што такая зацікаўленасць мясцовых жыхароў ды і прыездных гасцей свята асобай народнага паэта Беларусі мусіла выклікаць і попыт на адмысловыя сувеніры. Тым больш Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры падрыхтаваў арыгінальныя бланкеты, ручкі з атрыбутыкай урачыстасцей, якіх, аднак, хапіла хіба толькі некаторым пісьменнікам і артыстам, што прымалі ўдзел у свяце. Па вялікім рахунку, адзіным відам сувеніраў прадукцыі, даступнай шырокай супольнасці, сталі канверты і паштовыя маркі з выявай Максіма Танка, якія можна было набыць і ўласнаручна праштампаваць у імпрэзаванай краме "Белпошты". Не дзіва, што госці свята выстройваліся ў чэргі па гэтыя сувеніры, каб пакінуць на памяць пра знамянальную дату хоць якое сведчанне.

Кастусь АНТАНОВІЧ, наш спецыяльны карэспандэнт Мінск — Мядзельскі раён — Мінск

На здымках: 1. Указальнік да вёскі Пількаўшчына; 2. Сувенірная прадукцыя; 3, 4, 5. Падчас урачыстасцей. Фота аўтара і Ігара ЧАРНЯЎСКАГА

Музычным пяром

Юзаф Ігнацы Крашэўскі, 200-годдзе з дня нараджэння якога шырока святкуецца сёлета (гл. "К" № 18 і 50), знакаміты "чэмпіён эпохі гусінага пяра", унесены ў "Кнігу рэкордаў Гінеса" за 600 тамоў літаратурнай спадчыны, — яшчэ і кампазітар.

Менавіта гэтак адкрыццё маглі зрабіць тыя, хто трапіў днямі ў сталічную філармонію на чарговую праграму ансамбля салістаў "Класік-Авангард" на чале з заслужаным дзеячам мастацтваў Беларусі Уладзімірам Байдавым.

Фартэпійныя творы Крашэўскага, перакладзеныя для ансамбля (а па складзе — "міні-аркестра") яго арганізатарам і нязменным кіраўніком, паўсталі яскравымі прыкладамі рамантызму. "Фантазія", "Пастуховыя песні", элегія "Кахай мяне" апынуліся ў атачэнні такой жа рамантычнай музыкі Каэтана Крашэўскага — малодшага брата знакамітага пісьменніка, гісторыка, этнографа, крытыка. Гучалі і творы іншых кампазітараў. Сярод іх былі дзве версіі "Песні з над Віліі" Юзафа Інчыка (у арыгінале — для скрыпкі і фартэпіяна), напісанай у свой час да 50-годдзя творчай дзейнасці Ю.Крашэўскага. Уразіла соіта польскага кампазітара першай паловы XX стагоддзя Людаміра Ружыцкага з балета "Пан Твардоўскі" паводле аповесці Ю.Крашэўскага. Музыканасць вершаў "рэкардсмена" можна

было ацаніць, слухаючы вакальныя творы на яго словы. І сярод іх — найперш, песню Станіслава Манюшкі "Дзед і баба", вядомасць якой у нашай краіне стварыў не толькі беларускамоўны пераклад Уладзіміра Мархеля, але і непаўторнае тэатралізаванае выкананне Віктара Скорбагатава.

Тэксты некаторых вакальных твораў пераклала кандыдат мастацтвазнаўства Святаляна Немагай, якой наша нацыянальная культура абавязана вяртаннем з замежных архіваў на айчынную эстраду вялікай колькасці беларускай музыкі XIX стагоддзя. Дзякуючы яе нязмушаным каментарыям і цікаваму аповеду вечарына набыла музычна-літаратурны абырысы. Асветніцкія акценты надала і выстаўка, прымеркаваная да 200-годдзя з дня нараджэння Ю.Крашэўскага, што "пераехала" на час канцэрта ў Малуую залу імя Р.Шырмы з Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я.Коласа НАН РБ. Змястоўную "экспедыцыю" па ёй зрабіла ў антракте навуковы супрацоўнік бібліятэкі Алена Дзенісенка.

Н.Б.

Царква-юбіляр

Знакамітай Сынкавіцкай царкве, што на Гродзеншчыне, — 605 гадоў. З гэтай нагоды там прайшлі ўрачыстасці, якія сабралі не толькі вернікаў, але і шматлікіх ганаровых гасцей, у тым ліку раённае кіраўніцтва, духавенства, прадстаўнікоў вобласці і рэспублікі, а таксама турыстаў.

Зранку адбылася святочная літургія, якую ўзначаліў архіепіскап Гродзенскі і Ваўкавыскі Арцёмій. Пастыя вакол "юбіляра" — храма-крэпасці Святога архангела Міхаіла — прайшоў хрэсны ход. Зразумела, усе прысутныя не маглі змясціцца ўнутры царквы, што з'яўляецца нацыянальным помнікам дойлідства, таму вялася відэатрансляцыя, каб да богаслужэння далучыліся астатнія жадаючыя. Апоўдні святкаванні перамясціліся на імпрэзаваную плошчу перад храмам. Тут была ўсталявана сцэна, крэслы, насупраць — арганізавана выстаўка народнай творчасці, наладжаны продаж сувеніраў.

Гучалі віншаванні, уручаліся ўзнагароды і памятныя падарункі. Свята стала добрай нагодай узгадаць тыя шырокія захаваны і намагаючыся адраджэнні духоўнай спадчыны, што прадпрымаюцца сёння ў краіне. Настаяцель Сынкавіцкай царквы, протаіерэй Арсеній Ананка дарыў усім выступоўцам карціны з выявамі

царквы. Розныя ракурсы знакамітага храма гледзелі на нас з набору пластовак, разнастайных бланкетаў, магнітаў ды іншых сувеніраў. Звыклі "Горад майстроў", што апошнім часам стаў добрай традыцыяй амаль усіх святочных дзей, тут меў сваю асаблівасць — акцэнт на духоўнай тэматыцы.

Адпаведным быў і канцэрт. Яго магутнай кульмінацыяй стала паўгарадзіннае выступленне салістаў, хору і аркестра Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра, якім дырыжыраваў Юрый Галяс. Слухачы з удзячнасцю прымалі духоўныя творы Д.Бартнянскага, С.Рахманінава, П.Чайкоўскага, старадаўнія раманы, беларускія народныя песні, гарачымі апладысмантамі падтрымлівалі выходы Віктарыі Жбанковай-Стрыганковай, зусім яшчэ маладога Аляксандра Гелаха, Ганны Бялявай, Алы Лукашэвіч, заслужанага артыста Беларусі Васіля Сердзюкова ды іншых.

Сапраўдны фурор мела прэзентацыя мужчынскага вакальнага гурта "Арнамент", у склад якога ўваходзіць і саліст тэатра Сяргей Суцько. Выступіў, вядома, хор прыхода Свята-Міхайлаўскай царквы вёскі Сынкавічы, мясцовыя аматарскія калектывы.

Н.Б.

Ён мог лёгка выбрацца ў Егіпет, каб імгненна апынуцца ў Германіі, дзе яго чакалі заказы на выкананне літаграфаваных альбомаў "Кампазіцыі з фігурамі" і "Жанчына. Стаўленне жанчыны да вайны", на выданне "Кнігі эскізаў" з 85 малюнкамі і працу над цыклам "З берлінскіх прытонаў". Ён захапляўся пошукамі калег з аб'яднанняў "Сіні коннік" і "Мюнхенскі Сельсіён", з ахвотай браўся за станковы і манументальны (пад уплывам французскага акадэміста Пюві дэ Шавана) жывапіс. Эксперыментаваў

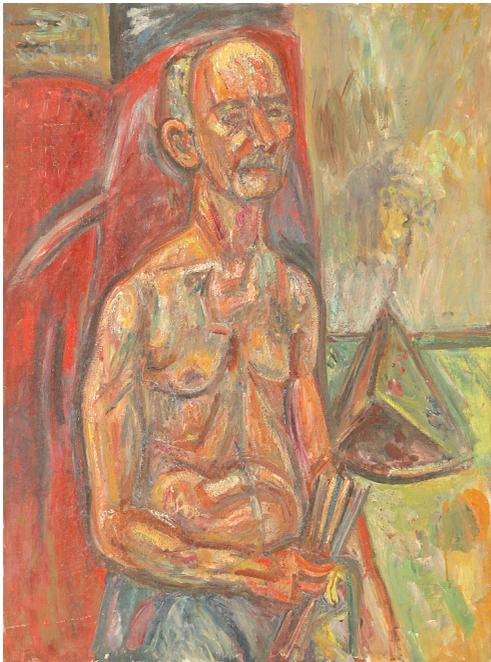
(Працяг. Пачатак у № 37)

Працягваем расповед пра "беларускіх парызжан". Роберт Генін. Па вялікім рахунку, яго, як і Надзею Хадасевіч-Лажэ, цяжка аднесці да "класічнай" Парыжскай школы, але моцны ўплыў на Геніна самой "аўры" культурнай сталіцы свету, атмасферы надзвычайных мастакоўскіх пошукаў, якія запоўнілі ўсю Еўропу, — відавочны. Ён нарадзіўся ў вёсцы Высокае Клімавіцкага павета Магілёўскай губерні. Першапачатковую мастацкую адукацыю атрымаў у Вільні, у Рысавальнай школе акадэміка Івана Трутнева — той самай, дзе дзесяццю гадамі пазней вучылася "чудоўная тройка" — Х.Суцін, М.Кікоін, П.Крэмень, — а потым, як і яго зямляк Осіп Любіч, — у Адэскім мастацкім вучылішчы. Увогуле, Генін па сваёй прыродзе быў нястомным падарожнікам ды авантурыстам, у добрым сэнсе слова...

і нашчадкаў. Мінчане, усе беларусы ўвогуле атрымалі такі падарунак — карціну "Закаханья", створаную Шагалам незадоўга да скону. Па сутнасці, "Закаханья" — вечная тэма майстра. Адзіная фарба, якую асабліва любіў мастак, — гэта, вобразна кажучы, фарба кахання. Думаю, Марк Захаравіч быў бы не супраць такога азначэння ягонай "палітры", бо кожная яго работа, няхай гэта жывапіс, акварэль,

РЭЛЬЕФЫ І ШТРЫХІ ЛЁСУ "БЕЛАРУСКІХ ПАРЫЖАН"

Да выстаўкі — арт-праекта "Мастакі Парыжскай школы з Беларусі" з карпаратыўнай калекцыі "Белгазпрамбанка", музейных і прыватных збораў, якая адкрылася 20 верасня ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь

П.Крэмень. "Аўтапартрэт".

у самых розных графічных тэхніках ды матэрыялах. Напрыканцы 1920-х, магчыма, пад "знакам" "таіцяніна" Поля Гагена (Гаген зрабіў некалькі паездак на востраў Таіці, меў жонку-таіцянку), здзейсніў марш-кідок на астравы Балі і Ява. З пункта гледжання творчасці, паездка атрымалася вельмі ўдалай: вынікам яе з'явілася шмат твораў на гэтую экзатычную тэму. Але ў экспазіцыі можна ўбачыць больш раннія работы мастака — 1910 — 20-х гадоў, у тым ліку жывапісныя эскерсы "Зялёная царква ў Красовічах", "Ля крыніцы", "Медсястра", "Жанчына плача", "Балалаечнік", графічны "Аўтапартрэт" (у юнацкім узросце) і два творы 30-х гадоў: "Аўтапартрэт з царквой" і "Мужчына з бэзам". Нямецкі мастацтвазнаўца і археолаг Вальтэр Рыцлер пісаў: "...У сваім светапоглядзе Генін — вучань вялікіх французскіх імпрэсіяністаў, і гэта не толькі знешняе падабенства, што родніць некаторыя з яго аркушаў з работамі Сезана. Магчыма, Генін — першы, каму ўдалося зрабіць крок ад чыста жывапіснага бачання свету да яго аб'ёмнага сінтэзу, досыць трывалага, каб увекачыць свет на паверхні сцен...". Менавіта так. У 30-я гады прайшлі два перыяды шчаслівага жыцця Геніна ў Парыжы і некаторы час — у Нью-Ёрку. Але пасля 1937-га ў жыцці адзінокага мастака пачаўся новы, савецкі, не надта шчаслівы этап, які скончыўся ў ваенным 1941 годзе трагедыяй — самагубствам у восеньскай Маскве, да якой ужо набліжаўся вораг...

У экспазіцыі прадстаўлена больш за 20 работ таленавітага і вельмі арыгінальнага жывапісца Сэма Царфіна, на жаль, яшчэ малавядомага на Беларусі майстра. У асноўным гэта — пейзажныя матывы ды некалькі нацюрмортаў 1950 г. і "Пейзаж з чалавекам", напісаны ў 1940-м. Царфін — прадстаўнік "позняй" Парыжскай школы. У 30-я гады, ужо будучы грамадзянінам Францыі, ён шмат працаваў не толькі ў жывапісе, але і ў прыкладнай творчасці. Аднак яго зямляк са Смілавічаў Хаім Суцін, убачыўшы аднойчы пейзажы і нацюрмарты Сэма, параіў яму кінуць прыкладнае мастацтва і цалкам аддацца свайму сапраўднаму пакліканню — жывапісу. Царфін прыслухаўся да парады Суціна, і з тых часоў жывапіс стаў для яго адзінай любоўю і радасцю. У гады акупацыі Францыі ён хаваўся ад нацыстаў у наваколлі Грэнобля, аднак і тут не кідаў творчасць ні на дзень. Пісаў гуашу, акварэлю ды алеем. Работы яго не заставаліся незаўважанымі. Так, у

артыкуле, апублікаваным у газеце "Le Temps" 11 ліпеня 1942 г., нейкі мастацтвазнаўца-ананім (на думку дачкі мастака Ліліяны Дзюлак-Царфін, гэта П'ер Андрэ-Фарсі) пісаў, што пейзажы, кветкі і людзей Царфін на палотнах пераўвасобіў з дапамогай "...лірычнага рытыву, што, здаецца, выключвае іх з прыроды, каб перамясціць у свет выдумкі — часта суровы ды жорсткі. У гэтым свеце контуры прадметаў ператвараюцца ў вар'яцкія арабескі, а фарбы становяцца знакамі нейкай матэрыі, якая ўзнікла ў выніку тонкага і ўмелага алхімічнага сінтэзу...". Пасля вайны мастак пасяліўся ў Рані-су-Буа, дзе і прабыў да канца жыцця. Павінен заўважыць, што познія, паспяваенныя, работы Царфіна цалкам пазбаўлены "суролага і жорсткага" настрою, "вар'яцкіх арабесак", пра якія пісаў рэцэнзент, і набылі насычаныя колеры, ціхамірны спакой, яснасць і адчуванне каштоўнасці кожнага імгнення быцця.

М.Кікоін. "Букет кветак".

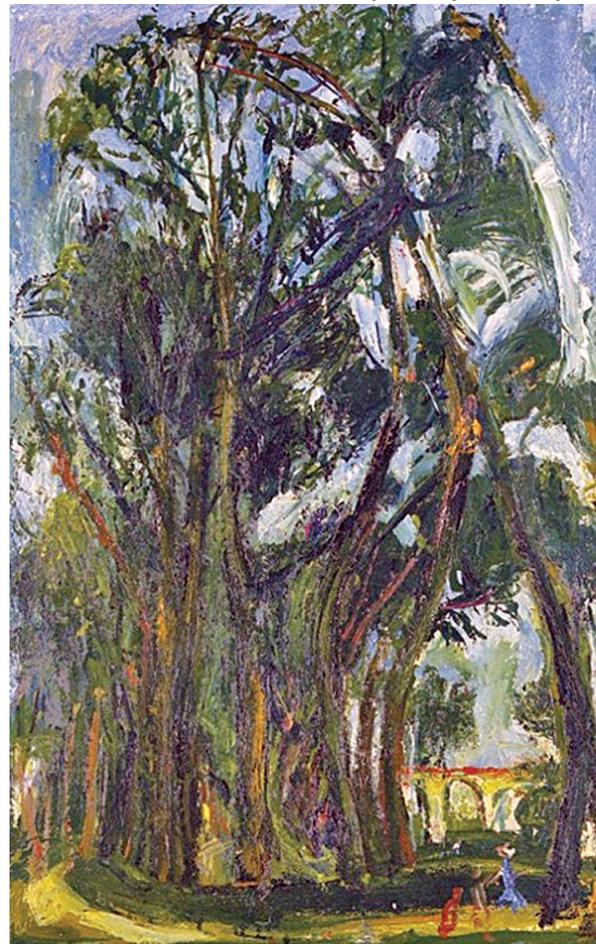
З канца 1950 г. імя Царфіна становіцца вельмі папулярным сярод крытыкаў, журналістаў ды галерэйшчыкаў не толькі Францыі, але і Канады ды ЗША. У экспазіцыі прадстаўлены даволі шырокі спектр тэм і матываў паспяваеннага часу: саборы, алеі, паркі і ружовыя дахі Парыжа, набярэжная Сены, скалісты востраў Мон-Сен-Мішэль (гара Архангела Міхаіла) на паўночна-заходнім узбярэжжы Францыі, нармандская гавань у Анфлэры, дрэвы ля падножжа Гран-Моль, вадастады ў лесе, дрэвы на схіле Севенскай грады, знакамітая вежа замка-крэпасці XI ст. у мястэчку Брысак, шматлікія кветкавыя нацюрмарты... Усе гэтыя ды іншыя карціны з'яўляюцца вынікам нястомнай працы мастака на пленэры ў Нармандыі, у наваколлі Парыжа, даліне ракі Лез, на ўзбярэжжы Міжземнага мора, на зямлі муніцыпалітэта Рані-су-Буа — апошняга прытулку мастака (Больш падрабязна пра жыццё Царфіна — у "К" № 37 за 2012 г. у артыкуле Юрыя Абдурахманова.)

Яўген Зак прадстаўлены ў экспазіцыі нацюрмортам "Букет кветак" (1906 г.). Хоць гэты жанр у прынцыпе не ўласцівы майстру, аднак і ён характарызуе Зака як яркага прадстаўніка неакласіцызму, далікатнага лірыка і самабытнага жывапісца, які ў маладосці прайшоў розныя мастацкія школы — ад парыжскай кансерватыўнай Школы прыгожых мастацтваў і Акадэміі Філіпа Каларосі да Акадэміі Антона Ашбе ў Мюнхене. З гэтай школы Зак вынес галоўны

дрэвіз свайго настаўніка: "Працаваць як мага больш!" — і яго геніяльны прынцып шара: "Усё, што бліжэй да святла, — святлейшае; усё, што далей ад вас, — цямнейшае; што бліжэй да крыніцы святла — таксама святлейшае; што далей ад яе — цямнейшае". Здаецца, усё проста, як кола арбы. Але гэтая прастата — пачатак для ўласнай працы ў жывапісе: не змешваць фарбы на палітры, а накладваць іх паасобку на палатно — сістэма, блізкая да імпрэсіянізму, асновы якой прайшлі амаль усе "руск-беларускія парызжане". Еўрапейская слава і прызнанне Зака як буйнога мастака ішлі за ім па пятах, як зрэшты, і матэрыяльны дастатак. Але ўволю нацешыцца ўсім гэтым яму не давялося: не дажыўшы да 42 гадоў, ён памёр ад інфаркту...

Адной жывапіснай работай — "Партрэт дзіцяці" — прадстаўлены і Якаў Балтгей, радзіма якога — г. Брэст-Літоўскі Гродзенскай губерні. Гэта быў мастак-філосаф магутага патэнцыялу, выдатны каларыст і сіхолог. І — чудоўны гравёр і ілюстратар. Дарэчы, у 1974-м — да 40-годдзя з дня смерці майстра — мэр'я 1-га раёна Парыжа арганізавала памятную выстаўку пад назвай "Балтгей, або Пераадолены апакаліпсіс". Ці пераадолены?..

Марк Шагал — нястомны шукальнік новага, які ніколі не задавальняўся знойдзеным і дасягнутым, абнадзейваў ды бянтэжыў душы. У мастацтве Шагала — мноства пошукаў, і не ўсе гэтыя пошукі былі бясспрэчныя, усім даступныя, для ўсіх прымальныя. У яго ёсць так многа выдатных знаходак і адкрыццяў, так шмат сапраўдных вяршыняў мастацтва ХХ ст., роўных вяршыням, якія дасягнуты найвялікшымі майстрамі мінулых стагоддзяў, што адных гэтых безумоўных перамог дастаткова для глыбокай павагі ды захаплення сучаснікаў

Х.Суцін. "Вялікія лугі ў Шартры".

гуаш або гравюра, свеціцца каханнем-успамінам. Калі прыгадаць творы Шагала розных гадоў, у якіх натхнёна апяваецца Каханне, то гэты спіс будзе вельмі доўгім: ад ранніх работ "Мая нявеста ў чорных пальчатках", "Нявеста з веерам" да больш позніх, аж да фіналу жыцця мастака, — "Дзень нараджэння", "Над горадам", "Палюбоўнікі ў шэрым", "Зялёная Эйфелева вежа", "Песня песняў", "Стоп перад вёскай", "Чароўная флейта". Сярод іншых твораў, прадстаўленых у экспазіцыі, — тры літаграфскія і афортныя кампазіцыі на біблейскія тэмы, "Аўтапартрэт", лісты "Цішыня" ды "Акрэатка на кані", таксама два афорты, нядаўна падараныя музею "Белгазпрамбанкам". І сапраўды, ці не таму чарадзейны свет шагалаўскіх фантазій ды гульніў, арганічна засвоены з маленства і выпакутаваны на чужыне, так заваёўвае ўсялякага, хто ўваходзіць у яго, у гэты свет? "Жыццё — чудоўнае, Бог — жартуе, ён смеяецца і весяліцца", — падобныя словы вылучаюць шагалаўскую творчасць не толькі віцебскага перыяду. Таму што свет мастака нібыта адпачатку ўтрымліваў у сабе неабходнасць палёту, і Шагал па Боскай падказцы маляваў толькі шчасце і прыгажосць...

З'явілася ў Беларусі і карціна Хаіма Суціна — да гэтага на яго радзіме не было наогул ніводнай ягонай работы. Спецыялісты і дилетанты называюць Суціна і імпрэсіяністам, і абстрактным імпрэсіяністам, і футурыстам, "касандрай" будучага апакаліпсіса. А ён, на маю думку, быў проста вялікім мастаком, непаўторным у сваёй індывідуальнасці. У сілу свайго прыроднага таленту і жыццёвага вопыту ён расказваў пра жорсткі трагізм ХХ ст., пра няпростыя духоўныя чалавечыя перажыванні. І нават у імпрэсіяністскіх пейзажах адчувалася яго зраненая, вечна-ўтрапёная душа. У адрозненне ад Шагала, Суцін не паэтызаваў ні мінулае, ні радзіму. Хоць, разглядаючы на выстаўцы пейзажную карціну "Вялікія лугі ў Шартры" (таксама з калекцыі "Белгазпрамбанкам"), напісаную ў пачатку 1930-х, можна выказаць здагадку, што праз вобраз наваколля Шартра мастак мог успамінаць і вялікія лугі вакол роднай вёскі Смілавічы, пра якую, дарэчы, шмат распавядаў сваёй сяброўцы, мастачцы Маруэне. Магчыма, бачачы перад сабой буйную стыхію французскага пейзажу, ён проста выказаў свае напаўзабытыя дзіцячыя эмоцыі. Энергія мазка, вуглаватыя контуры дрэў, сіла колеру пры выразнай прасторавай схеме малюнка — усё гэта выклікае настолькі аналогію з аркестравай музычнай аранжыроўкай. Дарэчы, у адной з апошніх работ Суціна "Вяртанне са школы пасля навальніцы" лёгка пазнаць беларускі пейзаж (прынамсі, мне так здаецца). Зрэшты, ён заўсёды пісаў тое, што не толькі непасрэдна бачыў, але і што было ў ягонай памяці, у яго падсвядомасці, пісаў тое, што адчуваў. Апошняе было галоўным...

(Заканчэнне ў наступным нумары)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕЙ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
■ Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
■ Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:

■ **"Мастакі Парыжскай школы з Беларусі"**.
■ Выстаўка Уладзіміра Савіча **"Размова з уласным ценем, або Гульня з колерам"**.
■ Выстаўка Мікалая Селешчука **"Паміж святлом і ценем"**, прысвечаная 65-годдзю з дня нараджэння мастака.
■ **"Каралеўскія скарбы: еўрапейскія шэдэўры 1600 — 1800"**. З калекцыі Музея Вікторыі і Альберта (Лондан).
■ **Партрэт Войцэха Пуслоўскага пэндзля Валенція Ваньковіча**.
■ **Слупкія паясы** з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Літвы.
■ **"Анатоль Каплан. Графіка"** (з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі).

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.

■ Пастаянныя экспазіцыі: "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.". ■ **"Цярноўнік крэсаў"** (сямейнае фота Ваньковіча-Вайніловіча, прысвечанае Эдварду Вайніловічу, заснавальніку Чырвонага касцёла). ■ **"Аўтапартрэт"** Валенція Ваньковіча (выстаўка аднаго твора).

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ **"Беларуская поспілка"**.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦАКА-БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя **"Культура 1-й пал. XIX ст."**.

"Вясельныя традыцыі Усходу. Японія. Індыя. Карэя".

МУЗЕЙ *

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

■ **"Старажытная Беларусь"**.
■ **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.
■ **"Водбліскі ваеннай славы"**.
■ **"Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."**.

"Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска".

Выстаўкі:
■ Выстаўка фатаграфій А.Белавусава **"Радавод. Успамін пра Вялікае Княства Літоўскае"**.
■ **"Сяргей Вайцэхоўскі. Генерал дзвюх армій"** (арганізавана сумесна з Пасольствам Чэшскай Рэспублікі і Пасольствам Славацкай Рэспублікі).

Дом-музей І З'езда РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.

Тэл.: 290 68 47.
■ Выстаўка піктарыяльнай фатаграфіі Марыі Банэ **"Дом"**.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ **"Мір стары — Мір новы"** (фотавыстаўка).
■ **"Кветкі для Марыі"** (Л.Зарубіна).

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: 8-01770 53196

■ Выстаўка **"Масонская калекцыя са збору Вацлава Федаровіча"** (з фонду Віцебскага абласнога краязнаўчага музея).
■ **Каралеўскія скарбы: еўрапейскія шэдэўры 1600 — 1800"**. З калекцыі Музея Вікторыі і Альберта (Лондан).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
■ Выстаўка **"Якуб Колас: боцман і адмірал"**.
■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
■ **"Шляхам Янкі Купалы да Якуба Коласа"** (дэманструецца ў філіяле "Мікалаеўшчына" Музея Якуба Коласа, на Мемарыяльнай сядзібе "Смоўня").
■ **"Таямніцы Дома Песняра"**: інтэрактыўная гульня-віктарына для дзяцей малодшага і сярэдняга школьнага ўзросту па экспазіцыі Музея Якуба Коласа.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

■ Экспазіцыя **"Шляхі"** з 3D-праглядам.
■ **"Неўміручая Паўлінка"**. Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі **"Дзядзька Янка, добры дзень!"** для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.
■ Інтэрактыўная гульня **"У пошуках Папараць-кветкі"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 56 21.

Выстаўкі:
■ **"Апякункі паэтычных нябёс"**.
■ **"Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам"**.
■ **"Свет вачыма дзяцей"**.
■ **"Няхай світае свету!"**.
■ Міні-выстаўка, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Максіма Танка, **"Паэт з нарачанскага краю"**.
■ Выстаўка **"Служэнне Яе Вялікасці Айчынай Спадчыне"** да 80-годдзя Адама Мальдзіса.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

■ Экспазіцыя.
■ Пастаянная экспазіцыя.

Выстаўкі:

■ **"1812 г. Вайна і мір"**.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Выстаўкі:

■ **"Адрас: Савецкі Саюз"**.
■ Выстаўка фотаработ Сяргея Халадзіліна **"Да Ліверпуля з Гомеля... 101 год"**.
■ **"Старадаўнія гарады Беларусі ў кнігах і артэфактах"** (выстаўка да 1150-годдзя Полацка).
■ Выстаўка **"Чэшскі "Кроцік"**.
■ Выстаўка жывапісу і графікі **"Рэчыцкае Адраджэнне"**.
■ **"Нязменныя сведкі часу"**.
■ **"Найважнейшыя падзеі ў дыпламатычных адносінах Рэспублікі Беларусь і Кітайскай Народнай Рэспублікі"** (фотавыстаўка).
Экспазіцыі:
■ **"Культавыя прадметы"**.
■ **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.

Аб'ява*

ОАО "Гомель-Белпромкультура"
спеціалізаванае прадпрыемства па комплектацыі аб'ектаў культуры

предлагает

любое звуковое и световое оборудование производства предприятий Республики Беларусь

Форма оплаты любая. Доставка и монтаж.

г. Гомель, ул. Барыкіна, 82 "Б"
0232 408-172, 408-182;
+375 29 681 15 30
www.GBPK.by

"Чырвоная гасцёўня".

"Зала ўрачыстых прыёмаў".

■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі).
■ **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).
Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў
Экспазіцыі:
■ **"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.
Выстаўкі:
■ **"Свет класікі"**.
■ **"Класікі беларускага жывапісу XX ст."**.
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
■ Выстаўка гомельскага мастака П.Шалюты **"Духмяна пахне лета і красуе"**.
■ Куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.
Працуюць рэстаўрацыйныя майстры і адзел па турызме (вул. Кірава, 8).

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА ГОМЕЛЯ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 32.

Тэл.: (80232) 74-28-23.

Экспазіцыі:

■ Інтэр'еры гарадскога асабняка к. XIX — пач. XX ст.
■ Прагулкі па старым Гомелі.
■ Гісторыя Гомеля са старажытнасці да пачатку XX ст.
Выстаўкі:
■ Фатаапараты і фота-тэхніка XX ст. (каля 100 адзінак), перададзеныя ў дар Музею гісторыі Гомеля Леанідам Пінскім.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

■ **"Рэлігія і культура ў Беларусі"**.
■ **"Эпоха. Час. Будынак"**.
Выстаўкі:
■ **"З крыніц старажытных"**.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ Выстаўка **"Захаваем на вякі. Новыя паступленні і набыткі са збору Гомельскага абласнога музея ваеннай славы"**.
■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
■ **"Музей крыміналістыкі"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

■ Пастаянная экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
Выстаўкі:
■ **"Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."**.
■ **"Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."**.
■ Выстаўка адной карціны **"Партызаны"**.
■ **"Прывітанне, ранейшая Ліда!"**.
■ **"Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60"**.
■ Турыстычна-пазнаўчая праграма **"Праз вякі, праз стагоддзі"** ў Лідскім замку.
ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

■ Рэспубліканская мастацкая выстаўка **"Метафары і метамарфозы"**, створаная па выніках Першага Беларускага тэкстыльнага пленэру з аднайменнай назвай.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1.
Тэл.: 327 26 12.

■ Выстаўка твораў выпускнікоў і педагогаў фоташколы "Свет фота" **"Спачатку"**, прысвечаная 5-годдзю дзейнасці фоташколы.

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА — АСВЕТНИЦКАЯ ГАЗЕТА
Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Міхаіл БАРАЗНА, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Кацярына ДУЛАВА, Валяцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Барыс СВЯТЛОЎ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Марына САМОНЧАНКА (адказны сакратар).

Рэдактары аддзелаў:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН.

Спецкарэспандэнты:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.
Загадчык аддзела фоталістаграфіі — Юрый ІВАНОЎ Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.
Тэлефоны: (017) 290 22 50, (017) 286 07 97, (017) 334 57 23
Тэлефон/факс: (017) 334 57 41
Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by
E MAIL: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
"Матэрыял на правах рэкламы."

"Культура", 2012.
Індэксы 63875, 638752
Наклад 7390
Падпісана ў свет 20.09.2012 ў 18.30
Замова 4208
Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.
пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць
ЛВ №02330/0003879 ад 17 красавіка 2009 г.

Дырэктар — ПРЫКО Алег Васільевіч
Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна
Намеснік дырэктара па маркетынгу — СІДАРЭНКА Антон Васільевіч

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэл.: (017) 290 22 50 (прыёмная).
Бухгалтэрыя: тэл.: (017) 334 57 35

